

Západočeská univerzita v Plzni

FAKULTA PRÁVNICKÁ

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Místo činu a jeho trestněprávní význam

Jan Kučera

Plzeň 2023

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI
Fakulta právnická
Akademický rok: 2022/2023

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení: **Jan KUČERA**
Osobní číslo: **R18M0206P**
Studijní program: **M6805 Právo a právní věda**
Studijní obor: **Právo**
Téma práce: **Místo činu a jeho trestněprávní význam**
Zadávající katedra: **Katedra trestního práva**

Zásady pro vypracování

1. Úvod
2. Základní charakteristika místa činu
3. Základní genese a charakteristika místa události, místa činu, místa trestného činu a místa zásahu
4. Ohledání místa činu a jeho význam pro trestní řízení
5. Místo činu a jeho důkazní význam
6. Závěr

Rozsah diplomové práce:
Rozsah grafických prací:
Forma zpracování diplomové práce: **tištěná**

Seznam doporučené literatury:

- PORADA, V. a kol. Kriminalistika: technické, forenzní a kybernetické aspekty. 2. aktualizované a rozšířené vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2019. ISBN 978-80-7380-741-2.
- BRUNOVÁ, Markéta. Dokazování trestné činnosti: s využitím kriminalistických stop a identifikace. Praha: Vysoká škola finanční a správní, 2019. Eupress. ISBN 978-80-7408-196-5.
- CHMELÍK, Jan. Místo činu a znalecké dokazování. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2005. ISBN 80-86898-42-3.
- KONRÁD, Zdeněk, Viktor PORADA, Jiří STRAUS a Jaroslav SUCHÁNEK. Kriminalistika: teorie, metodologie a metody kriminalistické techniky. 2. rozšířené vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2021. ISBN 978-80-7380-869-3.
- KONRÁD, Zdeněk, Viktor PORADA, Jiří STRAUS a Jaroslav SUCHÁNEK. Kriminalistika: kriminalistická taktika a metodiky vyšetřování. 2. rozšířené vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2021. ISBN 978-80-7380-859-4.
- STRAUS, Jiří. Kriminalistická technika. 3., rozš. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2013. ISBN 978-80-7380-409-1.
- CHMELÍK, Jan a Michaela BERVIDOVÁ. Teoretické základy místa činu, znalecké činnosti a aplikační praxe. Praha: Vysoká škola finanční a správní, 2021. Eupress. ISBN 978-80-7408-222-1.

Vedoucí diplomové práce: **Doc. JUDr. Jan Chmelík, Ph.D.**
Katedra trestního práva

Datum zadání diplomové práce: **31. března 2022**
Termín odevzdání diplomové práce: **31. března 2023**

JUDr. et PhDr. Stanislav Balík, Ph.D.
děkan

Doc. JUDr. František Vavera, Ph.D., LL.M.
vedoucí katedry

V Plzni dne 8. srpna 2022

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci na téma „Místo činu a jeho trestněprávní význam“ zpracoval samostatně, s použitím uvedené literatury a pramenů.

V Plzni, dne 31. března 2023

Jan Kučera

Obsah

Úvod.....	1
1. Základní charakteristika místa činu.....	3
1.1 Místo činu v trestněprávním pojetí.....	4
1.2 Místo činu v kriminalistickém pojetí.....	6
2. Základní genese a charakteristika místa události, místa činu, místa trestného činu a místa zásahu.....	9
2.1 Místo události.....	9
2.2 Místo činu.....	10
2.3 Místo trestného činu a jeho relace k místu činu.....	12
2.4 Místo zásahu.....	13
2.4.1 Obecně-bezpečnostní událost.....	14
2.4.2 Kriminalisticko-bezpečnostní relevantní událost.....	15
2.4.3 Operativně-bezpečnostní událost.....	15
2.4.4 Krizová událost.....	17
2.5 Jiná kriminalisticky relevantní místa.....	17
3. Ohledání místa činu a jeho význam pro trestní řízení.....	19
3.1 Pojem ohledání.....	19
3.2 Druhy ohledání.....	20
3.3 Zásady ohledání.....	24
3.3.1 Obecné zásady ohledání.....	24
3.3.2 Specifické zásady ohledání.....	25
3.4 Subjekty ohledání.....	26
3.5 Negativní okolnosti.....	27
3.6 Ohledání místa činu.....	28
3.6.1 Účel ohledání místa činu.....	30
3.6.2 Příprava ohledání místa činu.....	32
3.6.3 Taktika a metodika ohledání místa činu.....	34
3.6.3.1 Obecné metody.....	34
3.6.3.2 Specifické metody.....	37
3.6.3.2.1 Kriminalisticko-technické metody.....	37
3.6.3.2.2 Kriminalisticko-taktické metody.....	37
3.6.3.2.3 Vlastní metody ohledání.....	39
3.6.4 Vlastní ohledání místa činu.....	41
3.6.5 Specifika ohledání místa činu některých kategorií kriminálních deliktů.....	42
3.6.5.1 Ohledání místa činu násilných kriminálních deliktů.....	43
3.6.5.2 Ohledání místa činu mravnostních kriminálních deliktů.....	43

3.6.5.3 Ohledání místa činu krádeží vloupáním	44
3.6.5.4 Ohledání místa požáru nebo výbuchu	44
3.6.6 Ohledání místa činu z hlediska trestního práva.....	45
4. Místo činu a jeho důkazní význam.....	47
4.1 Stopy na místě činu	47
4.1.1 Kriminalistické stopy	48
4.1.1.1 Paměťové stopy	48
4.1.1.2 Materiální stopy.....	49
4.1.1.3 Mikrostopy	52
4.2 Procesní úkony spojené s místem činu.....	53
4.2.1 Vyšetřovací pokus.....	54
4.2.2 Rekonstrukce	56
4.2.3 Prověrka na místě	58
Závěr.....	60

Úvod

Problematika místa činu byla, je a nejspíš i vždy bude aktuální, neboť představu lidské společnosti s nulovou kriminalitou lze označit za vyloženě utopickou. V každé společnosti je za kriminální jednání považováno něco jiného, jedno však mají všechny kriminální delikty společné, a to vnější odraz jejich následku, průběhu či příčiny, v podobě změn v okolním materiálním prostředí. Tyto změny, vzniklé vzájemným působením jednotlivých prvků události, jsou soustředěny na určitém místě, které nazýváme „místo činu“. Právě významem místa činu se tato práce zabývá, a to jak z hlediska trestního práva, tak rovněž z pohledu kriminalistiky. Kriminalistika je s trestním právem pevně spjata, vzájemně se ovlivňují a rozvíjejí. S rozvojem kriminalistických metod se totiž mění i jejich právní úprava a nové právní úpravě se naopak musí často přizpůsobit i do té doby zaběhnuté kriminalistické postupy a taktiky.

Cílem této práce je seznámit čtenáře s pojmem „místo činu“, poukázat na rozdílné vymezení tohoto pojmu z hlediska kriminalistiky a trestního práva a objasnit význam místa činu pro trestní řízení. K tomu je užito především teoretických metod, zejména metod sběru, analýzy a syntézy použitých zdrojů a jejich vzájemné komparace. K lepšímu znázornění významu nebo role některých pojmů, metod, úkonů apod. je využito demonstrace na konkrétních případech z aplikační praxe.

První kapitola této práce se zabývá základní charakteristikou pojmu „místo činu“ a jeho kategorizací dle různých kritérií. Pozornost je zde věnována především místu činu z trestněprávního hlediska a místu činu z kriminalistického hlediska, v rámci kterého je rozebráno i dělení na místo činu v užším pojetí a místo činu v širším pojetí.

Se zmíněnou kategorizací úzce souvisí i druhá kapitola, jež se zaměřuje na jednotlivá místa, která se v kriminalistické praxi vyskytují, a jejich vzájemnou relaci.

Místo činu slouží jako základní zdroj kriminalistických stop a věcných důkazů, zajišťovaných především prostřednictvím jeho ohledání, což je také důvodem, proč je mu v této práci věnována značná pozornost. V rámci třetí kapitoly je ohledání popsáno jako kriminalistická metoda, spočívající v bezprostředním pozorování, zkoumání, zajišťování a hodnocení kriminalistických stop a věcných

důkazů. Uveden je také význam ohledání, jakožto procesního úkonu a důkazního prostředku v rámci trestního řízení.

Poslední kapitola se zabývá významem místa činu v dokazování. Místo činu je nejvýznamnějším nalezištěm kriminalistických stop, v čemž je také bezpochyby spatřován jeho největší přínos pro dokazování. Kriminalistické stopy mohou mít řadu podob, které jsou v této kapitole dále stručně charakterizovány. Kromě zajišťování stop na místě činu, má místo činu i další nezpochybnitelný význam pro dokazování. Na místě činu je možné provádět některé ze zvláštních metod dokazování. Těmto metodám je věnována druhá část poslední kapitoly.

1. Základní charakteristika místa činu

Místo činu je jedním ze základních pojmů trestněprávní a kriminalistické teorie i praxe. Rozdíl mezi těmito dvěma pohledy spočívá v tom, že kriminalistika si klade za cíl ohledání místa činu, zajištění stop a tvorbu kriminalistických verzí, zatímco v trestním právu má místo činu význam jak z hlediska působnosti trestněprávních norem, tak pro vymezení skutku, jeho právní kvalifikaci a posouzení místní příslušnosti soudů a jiných orgánů činných v trestním řízení. Místo činu má také nezastupitelnou roli v procesu dokazování. Stopy nalezené na místě činu v průběhu trestního řízení získávají povahy důkazů, bez kterých by dokazování postrádalo svůj smysl.¹

Místo činu je zásadním zdrojem informací o objasňované události a hlavním nalezištěm stop. Jednání pachatele se odráží v materiálním prostředí v podobě změn, které odpovídají vlastnostem pachatele a prostředkům, které ke spáchání trestného činu použil. Právě množství a kvalita změn promítnutých v materiálním prostředí, ve vědomí pachatele, ve vědomí obětí trestného činu a dalších osob, spojených příčinou, místní či časovou souvislostí s jednáním pachatele, nám udává důležitost místa činu pro objasnění prošetřovaného trestného činu či jiné události. Povaha informací zanechaných na místě činu je závislá na intenzitě a způsobu jednání pachatele, které do značné míry koresponduje s jeho záměrem, prostředím a také předmětem útoku. Nález učiněný na místě činu je východiskem pro další postup a udává směr, kterým se bude objasňování nadále ubírat. Informace získané na místě činu umožňují hledání objektivních souvislostí a také z nich lze usuzovat o subjektivní stránce jednání a pohnutce pachatele. Na místě činu se také zpravidla nalézá nejvíce věcných důkazů, které slouží k objasnění události.²

Dle různých kritérií lze místo činu dělit následovně:

1. Na základě vztahu k vědnímu oboru posuzování
 - a) místo činu z kriminalistického hlediska
 - b) místo činu z trestněprávního hlediska
2. Podle rozsahu místa posuzování
 - a) místo činu v užším slova smyslu

¹ CHMELÍK, Jan a Michaela BERVIDOVÁ. *Teoretické základy místa činu, znalecké činnosti a aplikační praxe*. Praha: Vysoká škola finanční a správní, 2021. EUpress. ISBN 978-80-7408-222-1. str. 13

² PORADA, Viktor. *Kriminalistika: technické, forenzní a kybernetické aspekty*. 2. aktualizované a rozšířené vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2019. ISBN 978-80-7380-741-2. str. 507.

- b) místo činu v širším slova smyslu
- 3. Podle předpokládané příčiny nebo následku
 - a) místo události
 - b) místo kriminalisticky relevantní
- 4. Podle dynamického průběhu
 - a) místo stacionární
 - b) místo dynamického průběhu činnosti³

1.1 Místo činu v trestněprávním pojetí

Z pohledu trestního práva máme místem činu na mysli místo trestného činu. Jedná se o pojem významově užší než kriminalistický pojem místo činu; k jejich relaci viz další kapitolu. Jak již bylo uvedeno výše, místo činu v právním pojetí je rozhodující pro vymezení skutku a jeho právní kvalifikaci, pro určení místní příslušnosti soudu v trestním řízení a stanovení působnosti norem trestního práva.

V trestním právu procesním je dle § 18 odst. 1 zákona č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (dále jen „trestní řád“) místní příslušnost soudů primárně určena podle místa spáchání trestného činu (forum delicti commisi), tedy místa, kde byla naplněna objektivní stránka skutkové podstaty trestného činu, avšak i místa, kde nastal nebo měl nastat jeho následek. U takto místně příslušného soudu lze totiž zpravidla nejsnáze a nejrychleji objasnit trestnou činnost a zároveň tu i nejvíce působí výchovný efekt trestního řízení.⁴ Nelze-li takové místo určit, nastupují alternativní kritéria místní příslušnosti, mezi nimi též místo, kde vyšel čin najevo. Tato zásada pro určení místní příslušnosti má zpravidla přednost před ostatními, avšak neuplatní se v řízení proti mladistvým a osobám mladším patnácti let, které je upraveno zákonem č. 218/2003 Sb. o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů. V takovém případě koná řízení soud místně příslušný dle bydliště mladistvého (nebo osoby mladší patnácti let), a nemá-li mladistvý stálé bydliště, pak koná řízení soud, v jehož obvodu se mladistvý zdržuje, nebo kde pracuje. Nelze-li takové místo zjistit, nebo je-li mimo území České republiky, místně příslušným soudem je soud, v jehož

³ CHMELÍK, Jan a Michaela BERVIDOVÁ. *Teoretické základy místa činu, znalecké činnosti a aplikační praxe*. Praha: Vysoká škola finanční a správní, 2021. EUpress. ISBN 978-80-7408-222-1. str. 24.

⁴ ŠÁMAL, Pavel. a kol. *Trestní řád: komentář*. 7., dopl. a přeprac. vyd. Praha: C.H. Beck, 2013. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-465-0. str. 303.

obvodu ke spáchání provinění došlo. Není-li možné určit místní příslušnost ani dle tohoto kritéria, koná řízení soud, v jehož obvodu vyšel čin najevo.

Je-li trestný čin spáchán naplněním více alternativních znaků jeho skutkové podstaty, je místem jeho spáchání každé místo, kde pachatel jednal způsobem naplňujícím kterýkoliv z nich.⁵ Nastal-li nebo měl-li nastat následek na místě odlišném od místa, kde byl čin vykonán, jedná se o tzv. distanční delikt. Pro tyto je typické, že místem spáchání trestného činu je jak místo, kde pachatel svým jednáním naplnil objektivní stránku skutkové podstaty trestného činu, tak místo či místa, kde mělo dojít nebo došlo k následku. U omisivních trestných činů je místem činu místo, kde měl pachatel vykonat jednání, k němuž byl povinen. Judikatura dále uvádí, že místem spáchání takového trestného činu je i místo, na němž se pachatel nacházel v době, kdy byl povinen konat.⁶ U pokračující trestné činnosti, při níž se pachatel zdržuje na více místech, nebo u níž je k naplnění objektivní stránky třeba postupné vykonání více aktů na více místech, je místem spáchání trestného činu každé z těchto míst.⁷ Obdobně je tomu u trvajících trestných činů, kdy místem činu jsou všechna místa, kde byl protiprávní stav udržován. V případě, že je trestný čin spáchán v jedoucím vlaku, je možné posuzovat místní příslušnost soudu podle místa spáchání jen za předpokladu, že je možné určit alespoň v obvodě kterého soudu k činu došlo. Všechny soudy, jimiž vlak na své trase projížděl, by byly místně příslušné dle § 18 odst. 1 trestního řádu jen v případě, že by k jednání pachatele docházelo po celou dobu jízdy.⁸ Pro tranzitní delikty je typické, že za místo činu se považují všechna místa, kde existoval příčinný vztah mezi jednáním a účinkem, i když na nich k vlastnímu jednání ani účinku nedošlo.⁹

Místo činu je významné i z hlediska trestního práva hmotného. Hlavní zásadou pro určení místní působnosti zákona č. 40/2009 Sb., trestního zákoníku (dále jen „trestní zákoník“) je zásada teritoriality, vyjádřená v jeho § 4. Trestní zákoník vymezuje okruh případů, na něž se užije trestního zákona České republiky, právě se zřetelem na místo, kde byl čin spáchán. Místní působnost je v zásadě vázána na území České republiky. Jedná se o projev suverenity státu, kdy tento si

⁵ ŠÁMAL, Pavel. a kol. *Trestní řád: komentář*. 7., dopl. a přeprac. vyd. Praha: C.H. Beck, 2013. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-465-0. str. 308.

⁶ Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČSSR ze dne 16. 7. 1980, sp. zn. Ndv 6/80 [R 2/1981 tr.]

⁷ ŠÁMAL, Pavel. a kol. *Trestní řád: komentář*. 7., dopl. a přeprac. vyd. Praha: C.H. Beck, 2013. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-465-0. str. 308.

⁸ Usnesení Nejvyššího soudu ČSSR z 18. prosince 1988, sp. zn. Ntdf 20/88 [R 35/1989 tr.]

⁹ JELÍNEK, Jiří. a kol. *Trestní právo hmotné: Obecná část, zvláštní část*. 8. aktualizované vydání. Praha: Leges, 2022. ISBN 978-80-7502-576-0. str. 87.

řeší otázky trestní odpovědnosti na svém území sám. Není podstatná státní příslušnost, pachatelem může být jak občan České republiky, tak cizí státní příslušník i bezdomovec. Zvláštností jsou tzv. exteritoriální místa (velvyslanectví cizích států či sídla některých mezinárodních organizací), která nejsou sice vyňata z místní působnosti trestního zákoníku, procesní úkony na nich však nelze provádět bez souhlasu příslušného orgánu.

Působnost trestního zákona České republiky se vztahuje také na činy spáchané mimo území České republiky na palubě lodi nebo jiného plavidla, letadla, či jiného vzdušného dopravního prostředku, které jsou registrovány v České republice. Tato zásada registrace je upravena v § 5 trestního zákoníku a vyplývá z mezinárodních smluv, jimiž je Česká republika vázána.

1.2 Místo činu v kriminalistickém pojetí

Místem činu z pohledu kriminalistického lze rozumět nejen samotné místo spáchaní trestného činu, ale i místa, která s místem spáchaní bezprostředně souvisejí. Jedná se tedy o místo, kde čin proběhl (kde pachatel naplnil objektivní stránku skutkové podstaty), ale stejně tak i o další místa, kde se nalézají stopy, které mají spojitost s prověřovanou událostí.¹⁰

V kriminalistice dále místo činu dělíme na místo činu v užším a širším slova smyslu. „*Místem činu chápeme místo, kde byl čin spáchán (místo činu v užším slova smyslu), ale i okolí, kde se nacházejí stopy pachatele nebo osob na činu zúčastněných (místo činu v širším slova smyslu).*“¹¹

V užším vymezení tedy místo činu představuje místo, kde pachatel realizoval svůj záměr, kde spáchal čin, který je předmětem prověřování. Takové místo je základním výchozím bodem pro další úkony při vyšetřování a pro pátrání po pachateli.¹² Například u trestného činu ublížení na zdraví podle § 146 trestního zákoníku to bude místo, kde pachatel zasadí jinému ránu pěstí, nožem či jinou zbraní, kterou mu způsobí újmu na zdraví. Širší pojetí považuje za místo činu veškerá místa, která souvisejí s jeho spáchaním, předcházejí mu nebo po něm

¹⁰ CHMELÍK, Jan a Eduard BRUNA. *Dokazování v trestním řízení: trestněprávní a kriminalistické aspekty*. Praha: Vysoká škola finanční a správní, 2018. EUpress. ISBN 978-80-7408-175-0. str. 102.

¹¹ CHMELÍK, Jan. *Rukověť kriminalistiky*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2005. ISBN 80-86898-36-9. str.15.

¹² CHMELÍK, Jan. *Místo činu a znalecké dokazování*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2005. ISBN 80-86898-42-3. str. 14.

následují, byť toto nelze na všechna taková místa vztáhnout bezvýhradně.¹³ U uvedeného příkladu trestného činu ublížení na zdraví by takovým místem mohlo být třeba místo, kde pachatel na oběť čekal, nebo kde na útěku odhodil zbraň.

Toto dvojí pojetí má své opodstatnění z hlediska prověřování události. Kdybychom se zaměřili pouze na místo dokonání, přišli bychom o množství stop a cenných informací, nebylo by možné pochopit všechny souvislosti, a to by ve výsledku mohlo vyústit až v neobjasnění celé události. Jednání pachatele často předchází příprava jako obstarávání nástrojů, výběr a sledování oběti, seznamování se s jejími zvyklostmi apod. Stejně tak po spáchání trestného činu může pachatel přemístit tělo oběti, ztratit zbraň, odhodit předměty, které odcizil nebo se někde ukrýt. Právě tato místa mohou být a často jsou odlišná od místa, kde byl čin spáchán, přesto je možné nalézt na nich indicie vedoucí k objasnění činu, a proto některá z nich zahrnujeme do širšího vymezení místa činu. Místa, na nichž pachatel svou oběť sledoval, nebo kde se bezprostředně před činem k jeho spáchání připravoval, mají nesporně souvislost s místem činu, a do širšího pojetí místa činu je řadíme. Naopak místa, kde si pachatel obstarával nebo připravoval zbraň či jiný nástroj ke spáchání činu, jsou často od místa činu velmi vzdálená a další spojitost s místem činu postrádají. Zahrnutí všech ostatních míst do širšího vymezení místa činu, si vyžaduje jistou bezprostřednost jednání pachatele a přímou návaznost takových míst k místu, kde byl čin spáchán.¹⁴

Uvedené širší vymezení je důležité především pro průběh trestního řízení a provádění důkazních prostředků. U míst bezprostředně spjatých s místem činu (tedy místem činu v širším pojetí) totiž provádíme klasické ohledání místa činu (jakožto součást ohledání místa činu v jeho užším pojetí), kdežto u míst bez této bezprostřední souvislosti s místem činu je prováděna např. domovní prohlídka, prohlídka jiných prostor a pozemků nebo samostatné ohledání, jakožto úkon odlišný od ohledání místa činu. Vždy je nutné zvažovat, jaký úkon je třeba provést a k čemu má zamýšlený úkon sloužit. Považovat např. místo, kde se pachatel připravuje ke spáchání trestného činu tím, že vyrábí nástroje a jiné prostředky k jeho realizaci, za místo činu v širším slova smyslu, by bylo nedůvodným extenzivním výkladem místa činu, a spíše by se mohlo jednat o obcházení jiných institutů trestního řádu. Takovou přípravu provádí pachatel zpravidla v místě svého

¹³ CHMELÍK, Jan. *Místo činu a znalecké dokazování*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2005. ISBN 80-86898-42-3. str. 14.

¹⁴ CHMELÍK, Jan. *Místo činu a znalecké dokazování*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2005. ISBN 80-86898-42-3. str. 14-15.

bydliště, v místě, kde pracuje nebo na jiném místě vzdáleném od samotného místa činu. Provádět na takovém místě ohledání (místa činu) by bylo nepatřičné, když reálně využitelným úkonem pro zajištění důkazů je v takovém případě domovní prohlídka.¹⁵ To dokládá také judikatura. Jestliže policejní orgán provedl při ohledání místa činu v obydlí taktéž úkony charakteristické pro domovní prohlídku, k jejímuž provedení však nebyly splněny zákonné podmínky, je nutné takto zajištěné důkazy, které nebyly vydány dobrovolně, považovat za nezákonné, neboť se jedná o důkazy získané v průběhu úkonu, který svou povahou již odpovídal domovní prohlídce.¹⁶

¹⁵ CHMELÍK, Jan a Eduard BRUNA. *Dokazování v trestním řízení: trestněprávní a kriminalistické aspekty*. Praha: Vysoká škola finanční a správní, 2018. EUpres. ISBN 978-80-7408-175-0. str. 103.

¹⁶ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 15.04.2020, sp. zn. 11 Tdo 1358/2019

2. Základní genese a charakteristika místa události, místa činu, místa trestného činu a místa zásahu

Každý jev (činnost či událost) zanechává určitý odraz v okolním prostředí v podobě následků nebo skutečností, jež tomuto jevu předcházely nebo vznikly v jeho průběhu. Tyto jevy mohou vznikat jak působením přírodních sil, tak jako důsledek lidské činnosti. Objasněním jejich příčiny je možné stanovit, zda se jedná o trestný čin nebo jinou společensky škodlivou událost.¹⁷ Kriminalisticky relevantní místa, spojená s takovými jevy, lze dělit na místo události, místo činu, místo trestného činu a místo zásahu. Vedle tohoto rozdělení se v kriminalistické terminologii vyskytují i další významná místa, a to místo nálezu a místo zjištění.

2.1 Místo události

Místem události je především chápána taková část prostoru, kde se udál konkrétní jev, který však od počátku není trestným činem a není závislý na vůli člověka. To však neznamená, že by místo události nebylo z pohledu kriminalistiky místem důležitým a že by mu neměla být věnována pozornost. Místo události představuje zdroj řady informací. Zjištění učiněná na místě události mohou vést později k přehodnocení původního závěru, a událost bude nadále prověřována jako trestný čin. Mimo to lze informace získané na místě události použít minimálně při řešení obdobných situací, které mohou nastat v budoucnu, a proto je i toto místo zpravidla podrobena ohledání.¹⁸

Zde je také na místě zmínit tzv. mimořádné události (požáry, výbuchy, havárie, živelné pohromy apod.). Tento pojem má význam především pro složky integrovaného záchranného systému, které na místech těchto událostí zasahují. Například na webových stránkách Hasičského záchranného sboru ČR je mimořádná událost definována jako „*nenadálý, částečně nebo zcela neovládaný, časově a prostorově ohraničený děj, který vznikl v souvislosti s provozem technických zařízení, působením živelných pohrom, havárií, neopatrným zacházením s nebezpečnými látkami, epidemiemi nebo jiného nebezpečí, které ohrožuje životy*

¹⁷ CHMELÍK, Jan a Michaela BERVIDOVÁ. *Teoretické základy místa činu, znalecké činnosti a aplikační praxe*. Praha: Vysoká škola finanční a správní, 2021. EUPress. ISBN 978-80-7408-222-1. str. 12.

¹⁸ CHMELÍK, Jan a Michaela BERVIDOVÁ. *Teoretické základy místa činu, znalecké činnosti a aplikační praxe*. Praha: Vysoká škola finanční a správní, 2021. EUPress. ISBN 978-80-7408-222-1. str. 19-20.

a zdraví lidí, značné majetkové hodnoty nebo životní prostředí“.¹⁹ Na místech, kde působily mimořádné události, je podstatné vymezení perimetru oblasti (např. bezpečnostní uzávěrou), aby se zamezilo vstupu lidí a techniky. Tím jsou chráněny životy a zdraví osob, neúčastnících se zásahu nebo vyšetřování, a zároveň není narušováno ohledání místa a zajišťování a sběr stop.²⁰

Místa události je možné dále dělit na:

1. Vnitřní prostory, které jsou menší co do rozlohy, poměrně snadno se u nich zamezí vstupu nepovolaných osob a degradaci stop. Jedná se zejména o budovy, uzavřené objekty jako byty, dílny či sklady.
2. Venkovní prostory, které jsou svou rozlohou rozsáhlejší, často nekryté a vystavené působení přírodních vlivů jako jsou déšť, sníh, vítr apod. Není zde snadné zamezit vstupu nepovolaných osob a stopy často podléhají rychlé zkáze. Venkovními prostory jsou např. pozemní komunikace, lesy, pole či jiné přírodní objekty.
3. Převážné prostory a prostředky, u kterých se jedná o movité, mobilní objekty (např. vlaky, lodě či letadla). Pro tyto je typické, že není snadné přesně určit místo, kde k jevu došlo, a kde daná událost probíhala.²¹

2.2 Místo činu

Pojmem „místo činu“ se ve svých publikacích zabývá řada autorů, většinou ve vztahu k ohledání nebo ohledání místa činu. Málokdy je však uvedena přímá definice pojmu místa činu, a pokud už taková definice je, nelze o ní říci, že by byla všeobecně uznávaná. Za zmínku stojí např. definice od Heřmánka, který místo činu definuje takto: „*Místem činu rozumíme tu část prostoru, kde se uskutečnil proces, o kterém je možno podle jeho vnější formy předpokládat, že jde o proces protispolečenský a u kterého je třeba ohledáním zjistit a zajistit obecné i zvláštní znaky jednání, podle kterých by bylo možno věrohodně posoudit, zda jde nebo nejde o trestný čin, a kdo je subjektem tohoto činu.*“²² Spíše než jednotnou definici

¹⁹ HZS Olomouckého kraje - Chování občana při mimořádné události. *Hasičský záchranný sbor České republiky* [online]. Generální ředitelství Hasičského záchranného sboru ČR, © 2023 [cit. 2023-03-25]. Dostupné z: <https://www.hzscr.cz/clanek/chovani-obcana-pri-mimoradne-udalosti.aspx>

²⁰ RAK, Roman. *Nejnovější metody primárního zajištění místa zásahu*. Karlovy Vary: Vysoká škola Karlovy Vary, 2015. ISBN 978-80-87236-26-0. str. 26.

²¹ RAK, Roman. *Nejnovější metody primárního zajištění místa zásahu*. Karlovy Vary: Vysoká škola Karlovy Vary, 2015. ISBN 978-80-87236-26-0. str. 27.

²² HEŘMÁNEK J. *Ohledání místa činu*. Praha: MV ČSSR, Kriminologická knihovna, sv. 5, 1973. str. 29.

můžeme uvést, že panuje shoda o tom, že místo činu je jistou součástí prostoru, ve kterém došlo k události, jež je prověřována. Zároveň z pojmu samého, tedy „místo činu“ lze shledat, že jde o jednání člověka a nikoli o událost nezávislou na vůli člověka, která by spadala pod pojem „místo události“.²³

S přihlédnutím k výše uvedenému modifikuje Chmelík uvedenou Heřmánkovu definici do této podoby: „*Místem činu je vymezená část prostoru, kde došlo k jednání zakládající podezření ze spáchání trestného činu, k jehož objasnění je zapotřebí ohledáním zjistit a zajistit objektivní informace o činu, příčině jejího vzniku, následku a dalších vzájemných souvislostech, projevujících se ve stopách a věcných důkazech, ze kterých lze vycházet při objasňování takového činu.*“²⁴

Tuto definici charakterizují následující znaky:

1. Jde o ohraničený prostor. Jakákoliv událost, která zakládá podezření ze spáchání trestného činu, je určena jistými pomyslnými hranicemi. Tyto hranice vymezují prostor, kde k události došlo a definují její rozsah a povahu.
2. Jedná se o nahodilou či záměrnou činnost. Předmětem kriminalistického zkoumání a následného trestněprávního hodnocení jsou takové činnosti, u kterých vzniká podezření, že byly spáchány osobou. V takovém případě může jít buď o nedbalostní nebo úmyslné jednání.
3. Podezření ze spáchání trestného činu. Z hlediska kriminalistiky jsou relevantní události, které jsou kriminálními jednáními. Proto se kriminalistika zabývá jen takovými událostmi, u kterých je jistá míra podezření, že se jedná o trestný čin. Tato míra se odvíjí od fáze vyšetřování a z počátku může být i velmi nízká. Zde je právě znát význam místa činu. Vyhodnocení stop z místa činu, jejich analýza a porovnání s dalšími informacemi, získanými jinými postupy při objasňování události, pak umožní posoudit, zda se jedná o trestný nebo jiný protiprávní čin.
4. Protiprávnost činu. V počátečních stádiích odhalování a vyšetřování, včetně ohledání místa činu, se vychází z předpokladu, že čin je činem protiprávním. Není tedy ještě s jistotou stanoveno, zda se jedná o čin trestný, či nikoliv. Tento předpoklad se následně prověřováním buď potvrdí

²³ CHMELÍK, Jan. *Místo činu a znalecké dokazování*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2005. ISBN 80-86898-42-3. str. 16.

²⁴ CHMELÍK, Jan a Michaela BERVIDOVÁ. *Teoretické základy místa činu, znalecké činnosti a aplikační praxe*. Praha: Vysoká škola finanční a správní, 2021. EUpress. ISBN 978-80-7408-222-1. str. 25.

nebo vyvrátí. Závěrem může být, že je na místě podezření ze spáchání trestného činu, nebo že se sice nejedná o trestný čin, avšak čin je možné posoudit jako přestupek nebo jiné protiprávní jednání. Zda je tato premisa protiprávnosti opodstatněná, je pak předmětem dalšího šetření. Výsledkem ohledání však může být i závěr, že se o protiprávní čin nejedná, to však neznamena, že by se práce na místě činu měly přerušit a zůstat nedokončeny. Je-li od samého počátku zcela zjevné, že se o protiprávní čin nejedná, nebylo by na místě vůbec provádět jakékoliv kriminalistické nebo trestněprávní úkony.

5. Prověřovaný čin se odráží ve stopách a předmětech, které se nalézají na místě činu.²⁵

Místo činu je s vyšetřovaným trestným činem pevně spjato. V tomto vymezeném prostoru se dané spojení může projevat tak, že na místě mohou zůstat nástroje a jiné věcné prostředky, kterými byl trestný čin spáchán, které patří pachateli a pachatel je na daném místě zanechal, nebo které z tohoto místa odnesl. Na předmětech, které na místě zůstaly mohou zůstat stopy jednání pachatele. Na místě činu se také mohou nacházet objekty, proti kterým trestný čin směřoval.²⁶

2.3 Místo trestného činu a jeho relace k místu činu

Za místo trestného činu je možné označit prostor, ve kterém došlo k samotnému protiprávnímu jednání, zakládajícímu hodnocení jako trestný čin. Jedná se o termín spíše právní, který nicméně vychází z kriminalistického pojetí místa činu. Místem trestného činu je místo, kde již bylo prokázáno, že čin na něm spáchaný byl trestným činem. Od místa činu se tedy liší předpokládanou mírou obecnosti. Komparaci těchto termínů lze označit za čistě teoretickou, která v praxi nemá větší význam už jen proto, že oba termíny se v podstatě překrývají. Po obsahové stránce je vztah mezi pojmy „místo činu“ a „místo trestného činu“ srovnatelný se vztahem mezi místem činu v užším pojetí a místem činu v širším pojetí. Rozdíl mezi místem činu a místem trestného činu spočívá v míře podezření,

²⁵ PORADA, Viktor. *Kriminalistika: technické, forenzní a kybernetické aspekty*. 2. aktualizované a rozšířené vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2019. ISBN 978-80-7380-741-2. str. 509-510.

²⁶ CHMELÍK, Jan a Eduard BRUNA. *Dokazování v trestním řízení: trestněprávní a kriminalistické aspekty*. Praha: Vysoká škola finanční a správní, 2018. EUpress. ISBN 978-80-7408-175-0. str. 105.

zda činem, který se na místě odehrál, došlo již k naplnění skutkové podstaty trestného činu.²⁷

Pro oba případy platí, že takové místo je nutné prověřit policejními orgány a provést na něm ohledání. To je totiž nutné provádět u všech míst, na kterých by se mohly nalézat stopy nebo věcné důkazy, vedoucí ke zjištění skutečností důležitých pro objasnění činu. Je možné, že místo činu a místo trestného činu budou existovat vedle sebe, a obě pak podléhají ohledání. Pokud se však stopy trestného činu nacházejí na stejném místě, kde byl čin spáchán, platí, že místo činu a místo trestného činu se překrývají. Zároveň je možná i kombinace obojího.²⁸

2.4 Místo zásahu

Místem zásahu se rozumí geografický, vnitřní nebo vnější prostor, na kterém jsou nasazeny a následně jsou zde činné bezpečnostní složky nebo složky integrovaného záchranného systému, vykonávající různé specifické úkony. I v případě místa zásahu existuje další věcné dělení, a to podle typu relevantní události. Adekvátně k tomuto dělení jsou pak nasazovány specifické, dané události odpovídající, záchranné, bezpečnostní a vyšetřující složky.²⁹

V souvislosti s místem zásahu je tedy možné hovořit o těchto typech událostí, určujících místo zásahu a specifika jeho provedení:

1. Obecně-bezpečnostní událost
2. Kriminalisticko-bezpečnostní relevantní událost
3. Operativně-bezpečnostní událost
4. Krizová událost

Uvedené typy událostí se liší v příčině, která je jejich spouštěcím mechanismem. Tím může být třeba lidská činnost, jindy zase přírodní katastrofy, poruchy či nehody. Pro každý typ události existují jistá specifika, co se týče řízení zásahu nebo toho, zda je událost již zcela dokonána, nebo zda se může dále zhoršovat. Vzniklou událostí může být ohrožen majetek, životy nebo zdraví lidí zasahujících na místě nebo civilistů. Zásah může být proveden ad hoc, jako reakce

²⁷ CHMELÍK, Jan a Eduard BRUNA. *Dokazování v trestním řízení: trestněprávní a kriminalistické aspekty*. Praha: Vysoká škola finanční a správní, 2018. EUPress. ISBN 978-80-7408-175-0. str. 105.

²⁸ CHMELÍK, Jan a Michaela BERVIDOVÁ. *Teoretické základy místa činu, znalecké činnosti a aplikační praxe*. Praha: Vysoká škola finanční a správní, 2021. EUPress. ISBN 978-80-7408-222-1. str. 20.

²⁹ PORADA, Viktor. *Kriminalistika: technické, forenzní a kybernetické aspekty*. 2. aktualizované a rozšířené vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2019. ISBN 978-80-7380-741-2. str. 510.

po zjištění události, nebo může být dopředu důkladně plánovaný. Může se uskutečnit na malém omezeném prostoru, nebo také na velkých, až velmi rozlehlých geografických plochách.³⁰ Příkladem takto rozsáhlého místa zásahu může být zásah Hasičského záchranného sboru při lesním požáru v Národním parku České Švýcarsko v létě roku 2022.³¹

Podle typu události se různí i priority zásahu, zvolená taktika a činnosti jednotlivých zasahujících složek, které jsou blíže popsány v příslušných metodikách.³² Pro členy bezpečnostních složek a složek integrovaného záchranného systému je s tím spojeno neustálé zdokonalování, psychický i fyzický rozvoj, trénink a prohlubování odborného vzdělání. Charakteru události odpovídají i zvolené kriminalistické metody vyhledávání, zajištění, dokumentace a analýzy kriminalisticky relevantních stop a důkazních materiálů.³³

2.4.1 Obecně-bezpečnostní událost

S obecně-bezpečnostními událostmi je spojena především činnost bezpečnostních a pořádkových sil, dopravní a cizinecké policie nebo celní správy. Jejich cílem je zajištění veřejného pořádku, plynulosti a bezpečnosti silniční dopravy a dodržování právního řádu, a to především regulační, kontrolní a preventivní činností. Prioritou je zabránění jakémukoli zhoršení bezpečnostní situace a zajištění nekonfliktního průběhu určitých akcí. Může se jednat např. o sportovní, kulturní a společenské akce, demonstrace, průvody a jiná shromáždění osob, nebo o kontrolní činnosti na různých úsecích lidské činnosti. Typické pro ně je, že bývají dopředu plánované, a vývoj události tak je od počátku monitorován. K zásahu na místě pak dochází pouze za situace, že dojde k výtržnostem nebo jinému narušení veřejného pořádku. Místo zásahu je zpravidla omezeno na oblast, kde má daná událost proběhnout, to se však může měnit například s tím, jak se

³⁰ PORADA, Viktor. *Kriminalistika: technické, forenzní a kybernetické aspekty*. 2. aktualizované a rozšířené vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2019. ISBN 978-80-7380-741-2. str. 510.

³¹ Požár v Českém Švýcarsku je uhašen. Hasiči předali správě parku poslední území. *Deník.cz* [online]. VLTAVA LABE MEDIA, 2022 [cit. 2023-03-17]. Dostupné z: <https://www.denik.cz/pozary/pozar-ceske-svycarsko-20220812.html>

³² Jako příklad lze uvést metodiky jednotek požární ochrany uvedené v Bojovém řádu jednotek požární ochrany dostupném na: <https://www.hzscr.cz/clanek/bojovy-rad-jednotek-pozarni-ochrany-v-dokumentech-491249.aspx>

³³ PORADA, Viktor. *Kriminalistika: technické, forenzní a kybernetické aspekty*. 2. aktualizované a rozšířené vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2019. ISBN 978-80-7380-741-2. str. 510.

pohybuje dav demonstrantů nebo sportovních fanoušků.³⁴ Jako rizikové jsou dlouhodobě vnímány např. fotbalové zápasy mezi týmy FC Baník Ostrava a AC Sparta Praha. To dokládá i situace z 11. března 2023, kdy se zmíněné kluby utkaly zatím naposledy a policisté zajistili hned sedm lidí.³⁵

2.4.2 Kriminálně-bezpečnostní relevantní událost

U tohoto typu události se na zásahu podílejí a také ho řídí pouze bezpečnostní složky, zejména pak policie. Pro kriminálně-bezpečnostní relevantní událost je typické, že bývá zpravidla dokonána, došlo tedy již k následku a ten se dále nijak nerozvíjí, ani přímo neohrožuje další osoby, které se na místě zdržují. Zásah samotný je reakcí na nalezení projevů dokonaného trestného činu, probíhá ad hoc a vesměs na jediném místě. Místem nálezu může být místo, kde byla nalezena mrtvola, vyloupený obchod nebo místo dopravní nehody. Činnost bezpečnostních složek na místě události směřuje k jejímu následnému objasnění. Vyhledávají se, zajišťují se a náležitě se dokumentují stopy, které jsou posléze předány k dalším úkonům (na expertizu, do laboratoře apod.). Na místě zásahu se uplatní standardní postupy upravené v metodikách pro vyšetřování jednotlivých druhů trestné činnosti.³⁶

2.4.3 Operativně-bezpečnostní událost

I pro tento typ události je charakteristické, že na místě zasahují pouze bezpečnostní složky, v tomto případě však jde o složky operativně orientované, spolupracující se specializovanými zásahovými jednotkami.³⁷ Takovými jednotkami jsou například Skupina operativního nasazení určená ke speciálním úkonům při zajišťování pachatelů trestné činnosti v oblastech celní správy nebo Útvar rychlého nasazení, známější pod zkratkou URNA, určený zejména pro boj

³⁴ PORADA, Viktor. *Kriminalistika: technické, forenzní a kybernetické aspekty*. 2. aktualizované a rozšířené vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2019. ISBN 978-80-7380-741-2. str. 510.

³⁵ Fanoušci narušili zápas Baníku a Sparty. Policie zajistila sedm lidí. *Aktuálně.cz* [online]. Economia, 1999 – 2023 © [cit. 2023-03-31]. Dostupné z: <https://sport.aktualne.cz/fotbal/ceska-liga/fanouseci-narusili-zapas-baniku-a-sparty-policie-zajistila-se/r~970c3a8ec02f11ed8c6f0cc47ab5f122/>

³⁶ PORADA, Viktor. *Kriminalistika: technické, forenzní a kybernetické aspekty*. 2. aktualizované a rozšířené vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2019. ISBN 978-80-7380-741-2. str. 511.

³⁷ PORADA, Viktor. *Kriminalistika: technické, forenzní a kybernetické aspekty*. 2. aktualizované a rozšířené vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2019. ISBN 978-80-7380-741-2. str. 511.

proti terorismu. Jedná se o útvary s celorepublikovou působností, jejichž členové jsou speciálně cvičeni a vybaveni pro zvlášť nebezpečné a krizové situace.³⁸

U operativně-bezpečnostní události je zásah předem plánovaný, strategický, s cílem zamezit dalšímu negativnímu rozvoji, tedy páchání další trestné činnosti jednotlivců nebo organizovaných pachatelů. Spouštěcím mechanismem pro zásah je určitý velící akt. Při plánování zásahu se bere v potaz bezpečnost zasahujících jednotek i veřejnosti, aby pokud možno nedošlo k ohrožení jejich životů nebo zdraví. Důsledkem je, že v některých neodvratných případech je nutné při zásahu přistoupit k fyzickému zneškodnění nebezpečných, ozbrojených osob, které kladou odpor.³⁹

Zásah může probíhat na jediném místě nebo také na mnoha, často i velmi vzdálených místech, koordinovaně a ve stejný časový okamžik. Koordinovaný zásah bude zpravidla vhodný při zajištění členů organizovaných zločineckých skupin, při zásahu proti pěstitelům, výrobcům a distributorům omamných a psychotropních látek, dětské pornografie nebo zbraní, hackerům a obdobným skupinám.⁴⁰ Za příklad můžeme uvést asi nejznámější českou kriminální kauzu, tzv. „orlické vraždy“. Hlavní podezřelí byli tehdy zatýkáni za účasti více útvarů Služby kriminální policie a vyšetřování, na různých místech, ve stejný čas. Případ byl navíc specifický z důvodu mediálního zájmu. Celý zásah musel proběhnout velmi rychle, a ani tak se neobešel bez komplikací.⁴¹

Účelem tohoto typu zásahu je zajistit osoby podezřelé z pachatelství nebo organizátorství trestné činnosti, zajistit jejich prostředky a jiný důkazní materiál. Právě proto je tak důležité, aby byla celá akce dopředu důkladně naplánována a v případě zásahu na více místech soustředěna ve stejný časový okamžik. To minimalizuje pravděpodobnost, že budou jednotliví pachatelé předem varováni a že například uprchnou, budou se skrývat nebo zahlazovat stopy své trestné činnosti.

³⁸ Pátrání. *Celní správa ČR* [online]. Praha: Generální ředitelství cel, 2019 [cit. 2023-03-17]. Dostupné z:

<https://www.celnisprava.cz/cz/kariera/Stranky/P%C3%A1tr%C3%A1n%C3%AD.aspx>

³⁹ PORADA, Viktor. *Kriminalistika: technické, forenzní a kybernetické aspekty*. 2. aktualizované a rozšířené vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2019. ISBN 978-80-7380-741-2. str. 511.

⁴⁰ PORADA, Viktor. *Kriminalistika: technické, forenzní a kybernetické aspekty*. 2. aktualizované a rozšířené vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2019. ISBN 978-80-7380-741-2. str. 512.

⁴¹ VACULÍK, Radim. Orlické vraždy po třiceti letech. *Novinky.cz* [online]. 2021 [cit. 2023-03-17]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/clanek/zena-styl-orlicke-vrazdy-po-triceti-letech-40365000>

2.4.4 Krizová událost

Pro krizové události je charakteristický koordinovaný zásah složek integrovaného záchranného systému pod velením Hasičského záchranného sboru. Událost se neustále rozvíjí, může se zhoršovat a ohrožovat na životě nebo zdraví stále větší počet osob. Může se jednat například o únik jedovatých látek, požáry, povodně, nebo tornádo. Místo zásahu mívá zpravidla své ohnisko, odkud se událost dále šíří, a v některých případech tak může místo zásahu dosáhnout značné geografické rozsáhlosti.⁴² Zde lze například vzpomenout otravu řeky Bečvy na podzim roku 2020, která zasáhla více než čtyřicet kilometrů dlouhý úsek mezi Choryní a Přerovem.⁴³ Složky zasahující na místě mají zabránit dalšímu rozvoji události a pokud možno zlikvidovat její následky. Především je kladen důraz na záchranu lidských životů a zdraví, dále na životy zvířat a zachování kulturních, historických i jiných památek. V neposlední řadě je také bezpečnost samotných zasahujících složek.⁴⁴

Až následně, po likvidaci samotné události, je možné přistoupit k vyšetřování příčin a průběhu události. Vzhledem k průběhu krizové události a hrozícím škodám velkého rozsahu, je však význam samotného vyšetřování až druhořadý, a v průběhu zásahu tak může často docházet k poškození kriminalisticky relevantních stop a důkazů, aby se zabránilo těžším následkům události. Krizové události si často vyžádají mnoho obětí, u nichž bývá značně ztížená identifikace.⁴⁵

2.5 Jiná kriminalisticky relevantní místa

Místo nálezů. Místo nálezů je místem, kde byl nalezen objekt důležitý pro vyšetřování. Typické pro něj je, že osoba, jež zapříčinila předmětnou událost, na něm nemusela být vůbec přítomna. Jedná se například o místo, kam došla poraněná osoba, než zemřela. Může jít o místo, na které odnesla věc, související s trestným

⁴² PORADA, Viktor. *Kriminalistika: technické, forenzní a kybernetické aspekty*. 2. aktualizované a rozšířené vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2019. ISBN 978-80-7380-741-2. str. 512-513.

⁴³ Tisíce ryb v Bečvě otrávil kyanid, případ řeší kriminálka. *Olomoucký Deník.cz* [online]. VLTAVA LABE MEDIA, 2020 [cit. 2023-03-17]. Dostupné z: https://olomoucky.denik.cz/zpravy_region/ryby-otrava-becva-kyanid-kriminalka-20200924.html

⁴⁴ PORADA, Viktor. *Kriminalistika: technické, forenzní a kybernetické aspekty*. 2. aktualizované a rozšířené vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2019. ISBN 978-80-7380-741-2. str. 512.

⁴⁵ PORADA, Viktor. *Kriminalistika: technické, forenzní a kybernetické aspekty*. 2. aktualizované a rozšířené vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2019. ISBN 978-80-7380-741-2. str. 512-513.

činem, jiná, na události nezúčastněná osoba. Pokud se na tomto místě nacházel pachatel, nevyvíjel zde činnost, která by byla v přímé souvislosti s průběhem objasňované události. Mohl zde třeba přijít o část lupy při útěku apod. Většinou se jedná o místa, kde se kromě nalezeného objektu a stop na něm nevyskytují jiné, pro objasnění události relevantní, stopy.⁴⁶

Místo zjištění. Místo zjištění lze chápat jako specifické místo činu, zejména u trestných činů spáchaných v dopravním prostředku. Může se jednat například o situaci, kdy cestující nastoupí do autobusu na trase Praha → Brno a v průběhu cesty je okraden. To si však uvědomí až v Brně, když se chystá vystupovat. Důležité tedy bude zjistit, kde vůbec byla předmětná událost spáchána.⁴⁷

⁴⁶ MUSIL, Jan, Zdeněk KONRÁD a Jaroslav SUCHÁNEK. *Kriminalistika*. 2., přeprac. a dopl. vyd. Praha: C.H. Beck, 2004. ISBN 80-7179-878-9. str. 318.

⁴⁷ MUSIL, Jan, Zdeněk KONRÁD a Jaroslav SUCHÁNEK. *Kriminalistika*. 2., přeprac. a dopl. vyd. Praha: C.H. Beck, 2004. ISBN 80-7179-878-9. str. 318.

3. Ohledání místa činu a jeho význam pro trestní řízení

3.1 Pojem ohledání

Orgány činné v trestním řízení mohou získat informace dvojím způsobem. Buď nepřímo (např. z výpovědí svědků), nebo přímo, ohledáním. Ohledání je kriminalistická metoda, která spočívá v záměrném bezprostředním pozorování. Při ohledání se zkoumají, hodnotí a dokumentují kriminalisticky relevantní objekty, vyhledávají se změny v materiálním prostředí a fakta o události, a to vlastními smysly orgánů činných v trestním řízení.⁴⁸

Od kvality provedeného ohledání se často odvíjí úspěch samotného dalšího šetření, proto by mělo být provedeno tak, aby směřovalo k co možná nejobjektivnějšímu a nejkomplexnějšímu poznání dané situace. Je-li význam ohledání podceněn a ohledání je provedeno nedůsledně, může to znamenat nenahraditelnou ztrátu důkazů. Tyto často neodstranitelné nedostatky komplikují, nebo přímo znemožňují objektivní, celkové a rychlé odhalení trestného činu, a ve výsledku i samotné usvědčení pachatele. Kriminalistická teorie i praxe tak svými prostředky přispívají ke zdokonalování taktiky ohledání na základě nejnovějších poznatků tak, aby odpovídaly cílům sledovaným ohledáním.⁴⁹

Při ohledání se užívá metod jako pozorování, měření, srovnávání, analýza nebo experiment, které vedou k poznání a zhodnocení zjištěných skutečností. Ohledáním je zajištěna podstatná část stop a dalších relevantních skutečností, které vypovídají o průběhu události, jejích příčinách či podmínkách jejího vzniku. Výsledný obraz, který si subjekt provádějící ohledání, zpravidla orgán činný v trestním řízení, udělá o prošetřované události, mu umožňuje správně zvolit další postup při ohledání a dalším vyšetřování. V neposlední řadě pak tyto informace slouží k předcházení páchaní obdobných skutků v budoucnosti.⁵⁰

Účelem ohledání je nalézt a zajistit stopy a jiné věcné důkazy, včetně informací, majících s nimi nějakou souvislost, a objasnit mechanismus vzniku a průběhu události. Tyto informace umožní vytyčení vyšetřovacích a operativně

⁴⁸ MUSIL, Jan, Zdeněk KONRÁD a Jaroslav SUCHÁNEK. *Kriminalistika*. 2., přeprac. a dopl. vyd. Praha: C.H. Beck, 2004. ISBN 80-7179-878-9. str. 315.

⁴⁹ CHMELÍK, Jan a Michaela BERVIDOVÁ. *Teoretické základy místa činu, znalecké činnosti a aplikační praxe*. Praha: Vysoká škola finanční a správní, 2021. EUpress. ISBN 978-80-7408-222-1. str. 30-31.

⁵⁰ CHMELÍK, Jan a Michaela BERVIDOVÁ. *Teoretické základy místa činu, znalecké činnosti a aplikační praxe*. Praha: Vysoká škola finanční a správní, 2021. EUpress. ISBN 978-80-7408-222-1. str. 30.

pátracích verzí a plánování operativně pátracího šetření a vyšetřování. Cílem je získat takové informace, které povedou k odhalení pachatele, objasnění jeho motivu a k jeho usvědčení.⁵¹

3.2 Druhy ohledání

Přestože je tato práce primárně zaměřena na místo činu a jeho význam pro trestní řízení, je třeba zmínit se i o jiných druzích ohledání než pouze o ohledání místa činu. Mnohé druhy ohledání jsou totiž prováděny v určité návaznosti nebo souběžně, jako součást jednoho úkonu, a jsou tak s ohledáním místa činu často spjaty.

Kriminalistika vytváří obecná doporučení pro přípravu, vlastní provedení ohledání a dokumentaci jeho průběhu a výsledku. Tato doporučení je pak třeba přizpůsobit, aby lépe odpovídala jednotlivým druhům ohledání. Při tom je nutné vzít v potaz, že každý druh ohledání má svá specifika, která je nutno zohlednit.⁵²

Kromě samotného ohledání místa činu (resp. jiného kriminalisticky významného místa), tak podle charakteru ohledávaných objektů rozeznáváme tyto druhy ohledání:

- a) Ohledání mrtvol
- b) Ohledání předmětů
- c) Ohledání stop
- d) Ohledání dokumentů
- e) Ohledání výpočetní techniky
- f) Ohledání zvířat
- h) Ohledání těla živého člověka⁵³

K uvedenému rozdělení přidává Chmelík ještě ohledání míst, která nejsou místem činu.⁵⁴

Ohledání mrtvol lze dělit na dvě fáze. První fáze bývá spojena s ohledáním místa činu, resp. místa nálezu nebo místa zjištění. Druhá, detailní etapa ohledání je uskutečňována zpravidla na pitevně. Ohledání mrtvol se provádí vždy za účasti

⁵¹ CHMELÍK, Jan a Michaela BERVIDOVÁ. *Teoretické základy místa činu, znalecké činnosti a aplikační praxe*. Praha: Vysoká škola finanční a správní, 2021. EUPress. ISBN 978-80-7408-222-1. str. 31.

⁵² CHMELÍK, Jan a Eduard BRUNA. *Dokazování v trestním řízení: trestněprávní a kriminalistické aspekty*. Praha: Vysoká škola finanční a správní, 2018. EUPress. ISBN 978-80-7408-175-0. str. 106.

⁵³ MUSIL, Jan, Zdeněk KONRÁD a Jaroslav SUCHÁNEK. *Kriminalistika*. 2., přeprac. a dopl. vyd. Praha: C.H. Beck, 2004. ISBN 80-7179-878-9. str. 317-320.

⁵⁴ CHMELÍK, Jan. *Místo činu a znalecké dokazování*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2005. ISBN 80-86898-42-3. str. 21.

soudního lékaře nebo alespoň lékaře. Ohledáním mrtvoly a místa, na kterém byla nalezena, získáme informace o pravděpodobné příčině smrti a způsobu, jakým k usmrcení došlo, o přibližné době smrti a totožnosti mrtvoly. Také je možno usuzovat o osobě případného pachatele a jeho motivu. Ohledáním místa nálezu a jeho blízkého okolí je zároveň možné odpovědět si na otázku, jestli je místo nálezu totožné s místem, kde byl samotný násilný akt spáchán.⁵⁵

Ohledání předmětů se provádí u nejrůznějších věcí, které jsou nalezeny na kriminalisticky relevantních místech. Předmětem ohledání jsou však i věci získané při domovních a jiných prohlídkách, od svědků, poškozených, nalezené v úkrytech nebo jinak zajištěné.⁵⁶ Ohledání předmětů může být provedeno buď jako součást jiného druhu ohledání, nebo je prováděno jako samostatný úkon v úředních prostorách, a je o něm vyhotovován samostatný protokol. K ohledání jako samostatnému úkonu se přistupuje, když ho není možné provést hned na místě z důvodu jeho náročnosti, nebo je zapotřebí provést specifické úkony, k nimž zpravidla přímo na místě činu nejsou dostatečné prostředky. Ohledání předmětu se provádí za účelem jeho identifikace a určení, zda se na něm nacházejí stopy umožňující objasnění vyšetřované události.⁵⁷

Ohledání stop je prováděno paralelně s každým druhem ohledání. Ohledávány jsou jednak stopy, jednak jejich nositelé, a to buď na místě nálezu, nebo případně i v laboratořích nebo úředních místnostech. Cílem ohledání stop je zjištění informací o jejich původcích a o jejich vztahu k objasňované události. Závěrem ohledání stop je pak mimo jiné hodnocení jejich způsobilosti k určení objektu, který danou stopu vytvořil, nebo alespoň k jeho skupinovému zařazení.⁵⁸

Ohledání dokumentů si klade za cíl určit, zda má daný dokument souvislost s vyšetřovanou událostí a zda ho lze považovat za listinný důkaz. Nejprve se provádí ohledání dokumentu jako celku, následně pak jeho jednotlivých částí, obsahu, formy a materiálu, ze kterého byl zhotoven. Hledají se stopy jeho pozměnění nebo padělání apod. Zároveň se zkoumá podstata dokumentu a účel jeho vydání. Důležité může být i zjištění osoby vlastníka a způsobu, kterým dokument

⁵⁵ MUSIL, Jan, Zdeněk KONRÁD a Jaroslav SUCHÁNEK. *Kriminalistika*. 2., přeprac. a dopl. vyd. Praha: C.H. Beck, 2004. ISBN 80-7179-878-9. str. 318.

⁵⁶ MUSIL, Jan, Zdeněk KONRÁD a Jaroslav SUCHÁNEK. *Kriminalistika*. 2., přeprac. a dopl. vyd. Praha: C.H. Beck, 2004. ISBN 80-7179-878-9. str. 318.

⁵⁷ PORADA, Viktor. *Kriminalistika: technické, forenzní a kybernetické aspekty*. 2. aktualizované a rozšířené vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2019. ISBN 978-80-7380-741-2. str. 515-516.

⁵⁸ MUSIL, Jan, Zdeněk KONRÁD a Jaroslav SUCHÁNEK. *Kriminalistika*. 2., přeprac. a dopl. vyd. Praha: C.H. Beck, 2004. ISBN 80-7179-878-9. str. 318-319.

nabyl, komu ho svěřil do úschovy apod. Významné jsou především ty části dokumentu, které mohou spojit určitou osobu s jeho vydáním, pozměněním nebo nakládáním s ním.⁵⁹

Ohledání výpočetní techniky se vztahuje jak na samotný počítač nebo mobilní telefon, tak na jeho jednotlivé komponenty, externí pevné disky, napojení na síť apod. S ohledáním výpočetní techniky bývá spojeno také ohledání nejrůznějších dokumentů a licencí souvisejících s provozem počítače, stop na počítači a předmětech s ním hmotně spojených. Ohledání počítače je natolik komplexní a specifické, že jeho provedení je svěřováno speciálně vyškoleným technikům.⁶⁰

Ohledání zvířat je prováděno jen výjimečně. Vede především k identifikaci zvířete a jeho přiřazení k určitému hospodářství nebo konkrétní osobě. Existuje-li podezření, že je zvíře týráno, ohledáním se zjišťuje a dokumentuje stav zvířete a podmínky, v nichž je drženo. Uhynulá zvířata se ohledávají za účelem zjištění doby úhynu a jeho příčiny.⁶¹ Ohledání zvířat by nejspíš přicházelo v úvahu také při podezření, že zvíře slouží k likvidaci stop po trestné činnosti (např. krmení prasat lidskými ostatky).

Ohledání těla živé osoby je na místě, má-li být zjištěno, zda se na těle živého člověka nenacházejí stopy důležité pro objasnění vyšetřované události. Může se jednat o projevy zanedbání potřebné výživy a péče, stopy po násilí (hematomy, jizvy apod.) nebo po působení chemických procesů aj. Dalším důvodem může být potřeba zjistit, zda ohledávaná osoba nemá na těle určité znaky podstatné z hlediska identifikace, jako tetování, mateřská znaménka apod.⁶² Začíná se zpravidla ohledáním oděvu, poté se přistoupí k ohledání odkrytých částí těla, a nakonec zbytku těla ohledávané osoby. Pro ohledání těla živé osoby platí přísně zásada, že ji může provádět pouze osoba stejného pohlaví nebo lékař.⁶³

⁵⁹ PORADA, Viktor. *Kriminalistika: technické, forenzní a kybernetické aspekty*. 2. aktualizované a rozšířené vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2019. ISBN 978-80-7380-741-2. str. 516.

⁶⁰ PORADA, Viktor. *Kriminalistika: technické, forenzní a kybernetické aspekty*. 2. aktualizované a rozšířené vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2019. ISBN 978-80-7380-741-2. str. 516-517.

⁶¹ MUSIL, Jan, Zdeněk KONRÁD a Jaroslav SUCHÁNEK. *Kriminalistika*. 2., přeprac. a dopl. vyd. Praha: C.H. Beck, 2004. ISBN 80-7179-878-9. str. 319.

⁶² MUSIL, Jan, Zdeněk KONRÁD a Jaroslav SUCHÁNEK. *Kriminalistika*. 2., přeprac. a dopl. vyd. Praha: C.H. Beck, 2004. ISBN 80-7179-878-9. str. 320.

⁶³ PORADA, Viktor. *Kriminalistika: technické, forenzní a kybernetické aspekty*. 2. aktualizované a rozšířené vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2019. ISBN 978-80-7380-741-2. str. 516.

Ohledání míst, která nejsou místem činu přichází do úvahy v momentech, kdy je třeba zjistit a prokázat skutečnosti, důležité pro objasnění události na místech, která nemají bezprostřední souvislost s místem činu. Především to budou místa, u kterých je předpoklad, že se na nich mohou nacházet stopy důležité pro objasnění události. Ohledáním takových míst je možné například prověřit alibi podezřelého nebo ověřit výpovědi svědků. Ohledání může prokázat přítomnost podezřelého na daném místě a tím vyloučit jeho přítomnost na místě činu apod.⁶⁴

Jiným kritériem pro dělení ohledání je jeho posloupnost. Podle té je možno dělit ohledání na:

- a) Prvotní ohledání
- b) Opakované ohledání
- c) Doplnující ohledání⁶⁵

Prvotní ohledání je prvním ohledáním provedeným ve věci. Je nejdůležitějším a nejobjektivnějším zdrojem informací, neboť stav ohledávaných objektů se dosud relativně neliší od situace, která zde byla v okamžiku skončení prověřované události. Nedošlo ještě k podstatným změnám ohledávaných objektů a degradaci stop a jiných důkazů.⁶⁶

Opakované ohledání je každým dalším ohledáním již jednou ohledaného objektu v téže věci. Jedná se o přímý rozpor se zásadou neopakovatelnosti, přesto je v některých případech nutné k němu přistoupit. Jedná se o případy, kdy prvotní ohledání nemohlo být zdárně dokončeno, nebo případy, kdy prvotní ohledání bylo provedeno laxně a další průběh vyšetřování odhalí, že na již ohledaném objektu se mohou nacházet další stopy a důkazy důležité pro objasnění věci.⁶⁷

Doplnující ohledání je svou podstatou ohledáním prvotním. Provádí se u částí objektů, které nebylo možné podrobit prvotnímu ohledání z důvodu, že v té době byly od objektu odděleny. Dále se provádí u objektů, o nichž se nevědělo, že vůbec existují, nebo že patří k ohledávanému objektu, popř. se nevědělo, kde se v té době nachází.⁶⁸

⁶⁴ CHMELÍK, Jan. *Místo činu a znalecké dokazování*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2005. ISBN 80-86898-42-3. str. 25-26.

⁶⁵ MUSIL, Jan, Zdeněk KONRÁD a Jaroslav SUCHÁNEK. *Kriminalistika*. 2., přeprac. a dopl. vyd. Praha: C.H. Beck, 2004. ISBN 80-7179-878-9. str. 320-321.

⁶⁶ MUSIL, Jan, Zdeněk KONRÁD a Jaroslav SUCHÁNEK. *Kriminalistika*. 2., přeprac. a dopl. vyd. Praha: C.H. Beck, 2004. ISBN 80-7179-878-9. str. 320.

⁶⁷ MUSIL, Jan, Zdeněk KONRÁD a Jaroslav SUCHÁNEK. *Kriminalistika*. 2., přeprac. a dopl. vyd. Praha: C.H. Beck, 2004. ISBN 80-7179-878-9. str. 320.

⁶⁸ MUSIL, Jan, Zdeněk KONRÁD a Jaroslav SUCHÁNEK. *Kriminalistika*. 2., přeprac. a dopl. vyd. Praha: C.H. Beck, 2004. ISBN 80-7179-878-9. str. 321.

3.3 Zásady ohledání

Má-li ohledání dosáhnout cíle, za kterým se provádí, je nutné dodržovat jisté praxí ověřené zásady. Pokud by se jimi ohledávající subjekt neřídil, výsledek ohledání by téměř vždy ztrácel na objektivitě a věrohodnosti, byl by povrchní a ve své podstatě neprůkazný. Mají také nezpochybnitelný taktický význam. Jejich dodržování vyžaduje, aby se jim přizpůsobil průběh ohledání, jeho řízení a zvolené postupy.⁶⁹ Zásady ohledání můžeme dělit na zásady obecné a zásady specifické.

3.3.1 Obecné zásady ohledání

Mezi obecné zásady ohledání řadí kriminalistika tyto:

- a) Zásada aktivity a rychlosti ohledání
- b) Zásada objektivnosti a úplnosti ohledání

Zásada aktivity a rychlosti ohledání vyplývá ze zákonné úpravy v § 158 a § 164 trestního řádu. Policejní orgány a státní zástupce mají povinnost přijímat oznámení o skutečnostech, ze kterých lze usuzovat o spáchání trestného činu a z vlastní iniciativy postupovat tak, aby byla věc co nejrychleji v potřebném rozsahu objasněna. Předpokladem je, že při rychlém zásahu je možné především na místě činu zjistit a zajistit největší množství kriminalisticky relevantních stop, jejichž množství, ale i informační a důkazní hodnota se postupem času snižují působením nejrůznějších faktorů.⁷⁰

Zásadou objektivnosti a úplnosti ohledání je vyjádřen požadavek na orgány činné v trestním řízení, aby v průběhu ohledání postupovaly nestranně, oprostily se od subjektivních pocitů a dojmů a aby shromažďovaly důkazy bez ohledu na to, zda svědčí ve prospěch nebo v neprospěch pachatele. I v případě, kdy se pachatel k činu dozná, je třeba ověřit pravdivost jeho doznání a objasnit veškeré skutečnosti spojené s případem. S provedením objektivního a úplného ohledání tak jsou spojeny jisté požadavky na subjekt, který ho provádí. Musí být znalý co do mechanismů vytváření stop a jejich rozpoznávání, musí být schopen situaci posoudit a správně ji vyhodnotit.⁷¹

⁶⁹ CHMELÍK, Jan. *Místo činu a znalecké dokazování*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2005. ISBN 80-86898-42-3. str. 27.

⁷⁰ JAGER, Josef. *Kriminalistika: Místo činu*. Brno: Ministerstvo vnitra ČR, 1996. str. 14-15.

⁷¹ JAGER, Josef. *Kriminalistika: Místo činu*. Brno: Ministerstvo vnitra ČR, 1996. str. 15.

3.3.2 Specifické zásady ohledání

Specifickými zásadami ohledání jsou:

- a) Ohledání je řízeno jediným vedoucím
- b) Zásada neodkladnosti ohledání
- c) Zásada neopakovatelnosti ohledání
- d) Zásada nezastupitelnosti ohledání

Řízení ohledání jediným vedoucím. Na ohledání se zpravidla podílí celá řada policistů, techniků a specialistů s různě vymezenými úkoly. Činnost takového týmu je vždy řízena jedinou k tomu kompetentní osobou, která ostatním členům týmu přiděluje konkrétní úkoly se zohledněním jejich odbornosti a zaměření. Tato osoba, obvykle zkušený policista, nese za průběh a výsledek ohledání odpovědnost. Naopak je vyloučeno, že by ohledání vedl a řídil technik nebo specialista z důvodu jejich úzkého odborného zaměření. Činnosti musí být koordinované a správně organizované, aby na místě, kde je ohledání prováděno, nevznikl chaos a aby bylo dosaženo jeho účelu a správného výsledku.⁷²

Zásada neodkladnosti ohledání. Pro stopy vzniklé v materiálním prostředí je typické, že plynutím času dochází k jejich změnám, degradaci a ztrátě jejich informačního potenciálu. Tento negativní efekt lze zčásti eliminovat, pokud je ohledání provedeno v co nejkratším časovém intervalu od vzniku události, kdy změny ještě nedosahují takové intenzity. Z tohoto důvodu by měly výjezd a následné ohledání proběhnout bezprostředně poté, co se policejní orgán nebo státní zástupce o události dozví.⁷³

Zásada neopakovatelnosti ohledání. Zásada neopakovatelnosti ohledání neznamená nutně nemožnost ohledání jakožto úkon znovu provést. Spíše jde o vyjádření faktu, že ho nelze provést za stejných podmínek a že opakovaným ohledáním se snižuje jeho informační hodnota i důkazní hodnota ohledání jako celku. Nutnost provádět opakované ohledání již dříve ohledaného objektu svědčí o nedůslednosti a laxním přístupu k ohledání. Vedle takto opakovaného ohledání je třeba rozlišovat situace, kdy je prvotní ohledání z objektivních důvodů přerušeno a je v plánu na něj navázat, jakmile například pominou nepříznivé povětrnostní

⁷² CHMELÍK, Jan. *Místo činu a znalecké dokazování*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2005. ISBN 80-86898-42-3. str. 27-28.

⁷³ CHMELÍK, Jan. *Místo činu a znalecké dokazování*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2005. ISBN 80-86898-42-3. str. 28.

podmínky, zlepši se viditelnost apod. Takový postup není v rozporu s uvedenou zásadou. Přesto i zde se informační hodnota ohledání s postupem času snižuje.⁷⁴

Zásada nezastupitelnosti ohledání. Tato zásada představuje význam ohledání a jeho nenahraditelnost jinými úkony. Ohledáním místa činu a jiných objektů lze zjistit primární informace, nezprostředkované a nezkrácené jinou osobou jako v případě jiných vyšetřovacích úkonů (např. při výslechu svědka nebo rekonstrukci).⁷⁵

3.4 Subjekty ohledání

Subjektem ohledání je ten, kdo ohledání provádí. Dle trestního řádu je k provedení ohledání oprávněn kterýkoliv orgán činný v trestním řízení, tedy policejní orgán, státní zástupce nebo soudce. V určitých situacích může ohledání provést také soudní znalec, a to za přítomnosti orgánu činného v trestním řízení. V praxi je subjektem ohledání typicky policejní vyšetřovatel, méně často pak státní zástupce, o to méně pak soudce. Účast státního zástupce při ohledání je spojena s podezřením, že byl spáchán závažný, zejména násilný trestný čin. Ohledání může provést jednotlivec, častěji ho však provádí výjezdová skupina. Ta se skládá z vyšetřovatelů, pracovníků kriminální policie, kriminalistického technika, znalce nebo jiného odborníka, a podle charakteru události také soudního lékaře nebo pyrotechnika. Ohledání místa činu se účastní také psovod se služebním psem. Výjezdová skupina je tvořena ad hoc a složení jejích členů se různí podle rozsahu a druhu ohledání.⁷⁶

Nejzkušenější z vyšetřovatelů bývá zpravidla vedoucím ohledání. Přiděluje úkoly ostatním členům výjezdové skupiny, vyhodnocuje zjištěné informace a je zodpovědný za průběh, výsledek a dokumentaci ohledání. Z titulu své funkce vyšetřovatele ručí za obsahovou část dokumentace, zda je úplná a zda odpovídá situaci na místě činu.⁷⁷

Kriminalistický technik zodpovídá za kvalitu technických úkonů a technické stránky dokumentace. Pořizuje úplnou fotodokumentaci místa činu,

⁷⁴ CHMELÍK, Jan. *Místo činu a znalecké dokazování*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2005. ISBN 80-86898-42-3. str. 28-29.

⁷⁵ CHMELÍK, Jan. *Místo činu a znalecké dokazování*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2005. ISBN 80-86898-42-3. str. 29.

⁷⁶ CHMELÍK, Jan. *Místo činu a znalecké dokazování*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2005. ISBN 80-86898-42-3. str. 30.

⁷⁷ JAGER, Josef. *Kriminalistika: Místo činu*. Brno: Ministerstvo vnitra ČR, 1996. str. 19-20.

vyhledává a zajišťuje stopy a stará se o topografickou dokumentaci situace na místě činu.⁷⁸

Pracovníci kriminální policie provádí operativní šetření na místě činu a v jeho blízkém okolí. Jedná se zejména o vyhledávání dalších svědků události, poznatků o výskytu podezřelých osob, pohybu osob apod. Součástí jejich činnosti může být také zajištění opatření k zadržení pachatele např. prostřednictvím silniční uzávěry nebo opatření na nádražích a letištích.⁷⁹

Využití psů, resp. služebního psa záleží na podmínkách konkrétního případu. Zpravidla by měl být povolán ve všech případech, kdy není použití služebního psa předem vyloučeno. S ohledem na schopnosti psa je možné ho využít ke sledování pachové stopy, která může kriminalisty v ideálním případě dovést až k pachateli. Častěji však zavede kriminalisty třeba k předmětům, které pachatel odhodil, ukryl nebo ztratil. Jindy alespoň naznačí směr, kterým se pachatel vydal, což pak vede k možnosti zjišťování dalších svědků, kamerových záznamů apod. na předpokládané trase pachatele.⁸⁰

V některých případech mohou být účastníky ohledání také tzv. nezúčastněné osoby jako poškozený, svědek, podezřelý nebo obviněný. O jejich přítomnosti rozhoduje policista, provádějící ohledání, nebo vedoucí týmu. Ten musí zvážit, zda je to účelné a zda jejich přítomnost nemůže zmařit průběh a výsledek ohledání, popř. dalšího vyšetřování. Pakliže je nezúčastněná osoba přítomna ohledání, je nutné ji předem poučit o jejím postavení, právech a povinnostech z něj plynoucích a o zásadách, které jsou při ohledání uplatňovány.⁸¹

3.5 Negativní okolnosti

V průběhu ohledávání lze narazit na skutečnosti, které jsou v logickém rozporu s materiální situací místa činu. Ty nazýváme negativními okolnostmi. Jde o takové změny na ohledávaném objektu, které neodpovídají ostatním informacím získaným v průběhu ohledání. Jedná se buď o změny, které přítomny nejsou, přestože bychom jejich existenci vzhledem k ostatním skutečnostem očekávali, nebo o změny, jež se vzhledem k celkové situaci jeví jako cizí, a existovat by tedy

⁷⁸ JAGER, Josef. *Kriminalistika: Místo činu*. Brno: Ministerstvo vnitra ČR, 1996. str. 20.

⁷⁹ JAGER, Josef. *Kriminalistika: Místo činu*. Brno: Ministerstvo vnitra ČR, 1996. str. 20.

⁸⁰ JAGER, Josef. *Kriminalistika: Místo činu*. Brno: Ministerstvo vnitra ČR, 1996. str. 20.

⁸¹ CHMELÍK, Jan. *Místo činu a znalecké dokazování*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2005. ISBN 80-86898-42-3. str. 30.

neměly, přesto však jsou při ohledání zjištěny.⁸² Příkladem může být vykradený byt, u kterého schází stopy po násilném vniknutí. Nebo jsou nalezeny kaluže krve svědčící o ztrátě jejího množství neslučitelné se životem, na místě však není nalezena žádná mrtvola.

Tvorbou negativních okolností může být mimo jiné sledováno:

- vytvoření falešné představy o spáchání kriminálního deliktu na daném místě,
- inscenace odlišného průběhu událostí k zakrytí závažnějšího deliktu,
- utajení stop kriminálního činu,
- vytvoření mylného dojmu ohledávajícího subjektu o okolnostech kriminálního deliktu.⁸³

Příčinou vzniku negativních okolností ovšem nemusí být jen záměrná snaha pachatele, ale též přirozené změny jako působení přírodních sil, fyzikálních, chemických či biologických faktorů, a především plynutí času. Podle příčiny vzniku tak lze negativní okolnosti dělit do následujících skupin:

1. Negativní okolnosti, za jejichž vznikem lze spatřovat neodbornou a nedůslednou práci policistů nebo jiných subjektů na místě činu, nesprávně zvolenou metodiku ohledání a jiné subjektivní faktory.
2. Negativní okolnosti, které vznikly přirozenými změnami, u kterých bude hlavní příčinou plynutí času a s ním spojené procesy jako vypařování tekutin, rozklad tkání nebo jiných materiálů apod.
3. Negativní okolnosti zapříčiněné nepřirozenými změnami, za kterými stojí pachatel a jejichž účelem je utajení činu, zahlazení stop nebo jiné ztížení vyšetřování. Jedná se o negativní okolnosti, se kterými se lze v praxi setkat nejčastěji.⁸⁴

3.6 Ohledání místa činu

Ohledání místa činu je ohledáním jistého vymezeného prostoru, na kterém došlo k události, která vykazuje znaky trestné činnosti. Jedná se o v praxi nejčastěji prováděný druh ohledání, při kterém se zjišťují informace o mechanismu vzniku

⁸² NĚMEC, Miroslav. *Výbrané problémy kriminalistické taktiky*. Praha: Armex, 1994. str. 32.

⁸³ CHMELÍK, Jan. *Místo činu a znalecké dokazování*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2005. ISBN 80-86898-42-3. str. 31.

⁸⁴ CHMELÍK, Jan. *Místo činu a znalecké dokazování*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2005. ISBN 80-86898-42-3. str. 32.

a průběhu události, jejích příčinách, pachateli, použitých nástrojích apod.⁸⁵ Z informací na místě činu je možné usuzovat také na některé vlastnosti pachatele nebo jeho motiv.

Analogicky s vymezením místa činu je i ohledání místa činu definováno z pohledu kriminalistického a z pohledu trestněprávního. V kriminalistickém vymezení se jedná o neodkladný úkon, při kterém se bezprostředně zjišťuje, zkoumá, fixuje a hodnotí situace na místě činu. Z pohledu trestního práva je ohledání místa činu procesní úkon orgánu činného v trestním řízení, při němž tento různými metodami zjišťuje a dokumentuje materiální situaci na místě činu.⁸⁶

Předpokladem ohledání místa činu je, že událost, k níž na místě došlo, zapříčinil člověk, a lze se tak domnívat, že v materiálním prostředí mohl svým jednáním zanechat stopy. Místo činu je ohraničeno určitým prostorem, jehož hranice mohou být na první pohled shledatelné (místnost, v níž došlo k vraždě), ale také nemusí (nález mrtvoly uprostřed lesa). Obecným úkolem ohledání místa činu bude objasnění všech vzájemných souvislostí a zodpovězení otázky, co se na místě odehrálo. K jeho dosažení je třeba nejdříve splnit řadu dílčích úkolů jako určení charakteru působení pachatele na místě činu, nalezení, fixace a zajištění stop, odhalení pachatele apod.⁸⁷

Součástí ohledání místa činu bývá i ohledání různých objektů, těmi mohou být:

- místa, u kterých je předpoklad, že mají spojitost s činem (část místnosti, okolí místa nálezu apod.),
- celková situace místa činu
- mrtvola
- stopy kriminální činnosti a jejího pachatele
- zbraně, dokumenty a jiné předměty nalezené na místě činu⁸⁸

Ohledáním místa činu si lze utvořit přibližnou představu o jeho úloze, hranicích a významu. Místo a poloha, ve které byla nalezena mrtvola, stav

⁸⁵ JAGER, Josef. *Kriminalistika: Místo činu*. Brno: Ministerstvo vnitra ČR, 1996. str. 16.

⁸⁶ CHMELÍK, Jan. *Místo činu a znalecké dokazování*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2005. ISBN 80-86898-42-3. str. 33.

⁸⁷ CHMELÍK, Jan. *Místo činu a znalecké dokazování*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2005. ISBN 80-86898-42-3. str. 33-34.

⁸⁸ CHMELÍK, Jan. *Místo činu a znalecké dokazování*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2005. ISBN 80-86898-42-3. str. 34.

a rozmístění předmětů, výskyt negativních okolností, to vše tvoří situaci místa činu a je důležité pro další vyšetřování.⁸⁹

3.6.1 Účel ohledání místa činu

Ohledání místa činu je nenahraditelným úkonem, jehož prostřednictvím se bezprostředně zjišťují informace o činu. To subjektu provádějícímu ohledání umožňuje především:

- utvořit si komplexní představu o kriminalisticky významném místě,
- zjistit, jaké objekty se na místě nacházejí, k čemu mohly sloužit a jaký mají vztah k objasňované události,
- zaznamenat vzájemné uspořádání jednotlivých objektů v prostoru a jejich přesnou polohu a stav,
- vyvodit domněnky o chybějících objektech, o objektech, které do situace na místě činu logicky nezapadají, o negativních okolnostech a jejich příčinách,
- představit si pravděpodobný mechanismus události, činností osob, které ji způsobily
- usuzovat o vlastnostech a charakteristických rysech pachatele.⁹⁰

Účelem ohledání místa činu je mimo jiné zjištění takových informací, aby bylo možné zodpovědět těchto sedm základních kriminalistických otázek:

1. Co bylo spácháno? Řádně provedené ohledání místa činu je mnohdy schopné přinést takové informace, na jejichž základě je možné klasifikovat událost, k níž na místě došlo. U nálezu mrtvoly jsme například schopni posoudit, zda se jedná o vraždu, sebevraždu nebo nešťastnou náhodu. Za tímto účelem jsou vytvářeny různé kriminalistické a vyšetřovací verze.
2. Kdy byl čin spáchán? Doba spáchání je velmi podstatnou okolností pro objasnění činu. Je-li známo, kdy byl čin spáchán, usnadní to mnohé postupy při vyšetřování jako vyhledávání svědků ověřování alibi nebo prohlížení kamerových záznamů. U mrtvol se ztíženou možností identifikace (např. v pokročilém stadiu rozkladu) může být doba spáchání podstatná pro zúžení okruhu pravděpodobných obětí trestného činu porovnáním s dobou zařazení do databáze pohřešovaných osob apod. Pro určení doby spáchání činu může

⁸⁹ CHMELÍK, Jan a Michaela BERVIDOVÁ. *Teoretické základy místa činu, znalecké činnosti a aplikační praxe*. Praha: Vysoká škola finanční a správní, 2021. EUpress. ISBN 978-80-7408-222-1. str. 39.

⁹⁰ CHMELÍK, Jan. *Místo činu a znalecké dokazování*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2005. ISBN 80-86898-42-3. str. 35-36.

posloužit řada skutečností zjistitelných na místě činu, třeba čas, který ukazují rozbité náramkové hodinky oběti, stav rostlin přítomných v bytě, zaschlé krevní stopy nebo stadium rozkladu biologického materiálu.

3. Kde byl čin spáchán? Místo nálezu nemusí být vždy nutně také místem činu. Proto je nezbytné provádět ohledání také v širším okolí místa nálezu a všimnout si možných negativních okolností.

4. Kdo čin spáchal? Zjištění osoby pachatele, jeho vypátrání a usvědčení je hlavní snahou orgánů činných v trestním řízení a samotnou podstatou trestního řízení. Ohledáním místa činu se shromažďují informace nezbytné pro odhalení pachatele, a to v zákonném rámci tak, aby bylo následně možné využít je jako důkaz v trestním řízení.

5. Jak byl čin spáchán? Jedná se o způsob spáchání činu. Pachatel zanechává na místě činu stopy, které svědčí o způsobu jeho provedení a zvolených postupech. Jsou významným kritériem pro odhalení a prověření trestné činnosti. Obzvláště recidivisté mívají často svůj specifický styl provedení, tzv. modus operandi, který se promítne na místě činu. To je charakteristické třeba pro některé sériové vrahy nebo pachatele majetkové trestné činnosti, především krádeží vloupáním. Význam modu operandi byl velice znát ve vyšetřování vraždy v Klánovickém lese v červnu roku 2014. Kriminalistům dlouhou dobu scházel motiv činu, balistickou shodou ho však dokázali spojit s neznámým pachatelem série krádeží vloupáním, k nimž docházelo po řadu let, vždy v zimních měsících. Jeho modem operandi bylo, že vyčkal vždy do setmění, zjistil, zda se v domě někdo nachází, a pokud ne, tak přistoupil k vloupání. Specifikem bylo, že na místech činu zanechával rozstříhané ploty, které mu umožňovaly lehčí únik z místa činu a také mu vysloužili přezdívku „stříhač“. K jeho dopadení nakonec došlo tak, že kriminalisté vytipovali oblast s výskytem obdobně provedených krádeží, ve které po večerech hlídkovali, až jednoho dne narazili na osobu, odpovídající přibližnému popisu pachatele, zjištěnému při vyšetřování. Pomocí kriminalistických metod, především metodou výslechu, domovní prohlídky a prověrky výpovědi na místě, se jim podařilo pachatele spojit i s vraždou v Klánovickém lese. K té se nakonec pod tíhou důkazů sám přiznal a ukázalo se, že motivem vraždy bylo, že pachatel měl v okolí místa činu

ukryté věci, získané z krádeží, a obával se, že budou obětí nalezeny (obětí byl vášnivý hledač pokladů s detektorem kovů).⁹¹

6. Čím byl čin spáchán? Prostředek, ať se jedná o zbraň, nástroj nebo třeba automobil, jehož bylo užito ke spáchání trestného činu, zanechává na místě činu stopy. Povaha takových stop vede vyšetřovatele k úsudku o možných skupinách osob, jež danými prostředky disponují nebo mohou disponovat a na které je třeba se zaměřit. Jsou-li například na místě činu nalezeny projektily, vypálené z automatické zbraně, bude na místě prověřit legální držitele takových zbraní, případně pátrat po tom, kde je mohl pachatel pořídit nelegálně.

7. Proč byl čin spáchán? Ze stop na místě činu lze často usuzovat o pohnutkách, jež pachatele ke spáchání kriminálního deliktu vedly nebo naopak některé motivy vyloučit. Pokud například nalezneme zavražděného v jinak nedotčeném bytě, kde zůstala všechna hotovost a cennosti, můžeme téměř s jistotou vyloučit, že by motivem vraždy bylo obohacení pachatele. Je však možné, že pachatel vymámil z oběti daleko větší peněžité obnos nebo ji donutil k převodu finančních prostředků na účet u poskytovatele finančních služeb a cennosti na místě zanechal, aby zmátl vyšetřovatele, nebo se jimi jednoduše nechtěl zabývat, protože v poměru s již odcizeným majetkem byla jejich cena zanedbatelná. Vraždou poškozeného se pak zbavil nepohodlného svědka. Nutné je vzít v potaz možné negativní okolnosti nalezené na místě činu.⁹²

3.6.2 Příprava ohledání místa činu

Ohledání místa činu je často z nejrůznějších důvodů velmi náročným a komplexním úkonem. Rozsah místa činu bývá značný, může se nacházet v nepřístupném terénu, na místě se vyskytuje velké množství objektů nebo panují nepříznivé podmínky. Ohledání místa činu je mnohdy nutné provádět i v podmínkách, jako je déšť, mlha, mráz apod. Pro jeho neodkladnost je často třeba začít s ohledáním nebo v něm pokračovat i v pozdních nočních hodinách, za špatné viditelnosti nebo přímo za tmy. Na všechny obdobné eventuality by měl být subjekt

⁹¹ *Legendy kriminalistiky*. III. řada, 2. díl, Hledač pokladů. TV, ČT2, 17. března 2023, 04.25. Dostupné také z: <https://www.ceskatelevize.cz/porady/10993853591-legendy-kriminalistiky/320295350060002/>

⁹² CHMELÍK, Jan. *Místo činu a znalecké dokazování*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2005. ISBN 80-86898-42-3. str. 36-37.

provádějící ohledání předem připraven. Přípravu, jež přímo předchází ohledání místa činu, lze dělit na opatření přijatá před výjezdem na místo činu a na opatření přijatá po příjezdu na místo činu.⁹³

Mezi organizačně-taktická a technická opatření před příjezdem na místo činu řadíme opatření podniknutá od přijetí podnětu k ohledání až do příjezdu na místo činu. Těmi jsou především:

- rozhodnutí o výjezdu na místo činu a provedení ohledání založené na vyhodnocení informací získaných přijetím podnětu,
- kroky k zajištění místa činu ještě před příjezdem orgánu činného v trestním řízení na místo tak, aby nedošlo ke zničení stop před samotným ohledáním (představit si lze např. vyrozumění oznamovatele, jak se má na místě činu chovat do příjezdu výjezdové skupiny nebo žádost, aby zabránil vstupu dalších osob),
- opatření k minimalizaci dalších škod (např. vyrozumění ostatních složek integrovaného záchranného systému),
- zajištění osob, jež byly přítomny události a na místě setrvaly,
- volba specialistů, jejichž přítomnosti je vzhledem k charakteru události a místa činu zapotřebí při ohledání,
- obstarání technických prostředků, jež nejsou součástí běžné výbavy, ale vzhledem k charakteru místa činu jsou pro ohledání nezbytné (příkladem mohou být třeba sněžnice k ohledání místa nálezu mrtvoly v odlehle zasněžené oblasti),
- přibrání dalších členů, případně vytvoření zvláštní výjezdové skupiny v případech, kdy složení stálé výjezdové skupiny není dostačující vzhledem ke specifickým události,
- určení, jakým způsobem bude prováděna komunikace mezi výjezdovou skupinou na místě činu a operačním střediskem s ohledem na místní, zeměpisné a jiné podmínky.⁹⁴

Mezi opatření přijatá po příjezdu na místo činu patří:

- poskytnutí lékařské pomoci, pokud doposud nebyla zajištěna,
- vykazání nepovolaných osob z místa činu, a další opatření proti narušování průběhu ohledání (např. obehnání místa činu policejní páskou),

⁹³ KONRÁD, Zdeněk, Viktor PORADA, Jiří STRAUS a Jaroslav SUCHÁNEK. *Kriminalistika: kriminalistická taktika a metodiky vyšetřování*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2015. ISBN 978-80-7380-547-0. str. 53.

⁹⁴ NĚMEC, Miroslav. *Vybrané problémy kriminalistické taktiky*. Praha: Armex, 1994. str. 34.

- informování nadřízeného (nebo operačního důstojníka místně příslušného policejního ředitelství) o dosud zjištěných skutečnostech
- provedení potřebných neodkladných úkonů důležitých pro postup na místě činu
- přibrání nezúčastněných osob, je-li to nutné, a jejich poučení ohledně jejich postavení, právech a povinnostech,
- obstarání dalších technických prostředků podle reálné situace na místě (např. pokud se ukáže, že provedení ohledání bude časově náročnější, než se očekávalo, je nutné zajistit kvalitní osvětlení, aby ohledání místa činu mohlo probíhat i po setmění)
- poučení subjektů, které budou provádět ohledání s ohledem na jejich procesní postavení⁹⁵

3.6.3 Taktika a metodika ohledání místa činu

Taktika ohledání místa činu zahrnuje přiměřené využití veškerých metod a prostředků, jimiž je možné zjistit, zkoumat, hodnotit a uchovat skutečnosti důležité pro trestní řízení. Ke zjištění úplné a objektivní materiální situace na místě činu je třeba využít vhodných metod kriminalistiky, které nám umožní pochopit podstatu objasňované události. Tyto metody je možné dělit na obecné, kam Jager řadí pozorování, měření, popisování, srovnávání a experiment, a specifické, mezi něž řadí kriminalisticko-technické metody, kriminalisticko-taktické metody a vlastní metody ohledání.⁹⁶ Kromě již zmíněných metod řadí Chmelík mezi nejčastěji užívané obecné metody ještě modelování, analýzu a syntézu.⁹⁷

3.6.3.1 Obecné metody

Nejčastější metodou používanou při ohledání je samozřejmě pozorování, tedy smyslové vnímání skutečností přítomných na místě činu. Při pozorování se subjekt provádějící ohledání zaměřuje na celkovou situaci na místě činu nebo na jednotlivé objekty. Úspěšnost pozorování bude záležet na jeho pozornosti, zkušenostech a logickém zhodnocení pozorované situace. Pro zkušenějšího vyšetřovatele by mělo být zpravidla snazší rozpoznat možné negativní okolnosti na

⁹⁵ NĚMEC, Miroslav. *Vybrané problémy kriminalistické taktiky*. Praha: Armex, 1994. str. 34.

⁹⁶ JAGER, Josef. *Kriminalistika: Místo činu*. Brno: Ministerstvo vnitra ČR, 1996. str. 21.

⁹⁷ CHMELÍK, Jan. *Místo činu a znalecké dokazování*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2005. ISBN 80-86898-42-3. str. 40.

místě činu a věnovat jim pozornost. Důležitost pozorování je možné si znázornit na případu českých sériových vrahů, manželů Stodolových. Již při jejich první vraždě došlo k závažným pochybením, kdy policisté provádějící ohledání, nebrali v potaz stopy přítomné na místě činu. V domě byly znatelné stopy zápasu, na různých místech byla krev a chyběly cennosti. V případě dalších vražd zase na místě činu zanechávali nedopalky cigaret, kdy oběti byly nekuřáci, a opět chyběli cennosti. Nebýt jejich pozdějšího dopadení, zůstaly by tyto případy nejspíš navždy posouzeny jako sebevraždy nebo by zůstaly neobjasněny.⁹⁸

Měřením je možné zaznamenat vlastnosti předmětů vyjádřitelné v měrných jednotkách, přesnou polohu oběti v prostoru, její vzdálenost od okolních objektů apod. Tyto informace lze následně využít třeba při porovnávání výsledků vyšetřovacích pokusů se situací zjištěnou na místě činu. Tak tomu bylo třeba u případu vraždy, k níž došlo 22. října roku 2000 v pražském Motole. V rámci vyšetřování byla prováděna rekonstrukce, při níž se uskutečnilo několik vyšetřovacích pokusů s účelem zjistit, zda byla oběť vystrčena z okna násilím, vyskočila sama, nebo vypadla nešťastnou náhodou. Samotným důvodem pro uskutečnění vyšetřovacích pokusů byla zjištěná poloha oběti při dopadu a její vzdálenost od budovy, z níž vypadla. Ta se vyšetřovateli nezdála jako pravděpodobná vzhledem k tomu, jak průběh události popsal manžel oběti, což následně potvrdil i přizvaný znalec z oboru forenzní biomechaniky. Vyšetřovací pokus prokázal, že oběť musela být z okna vystrčena, a manžel oběti byl i na základě dalších důkazů odsouzen pro vraždu.⁹⁹

Popisování slouží k zaznamenání charakteristických vlastností objektů na místě činu, které by mohly být podstatné pro další vyšetřování. Pokud by nebyly tyto skutečnosti dostatečně popsány, hrozilo by, že postupem času budou zapomenuty nebo jinak nenávratně ztraceny. Dnes je možné toto do značné míry eliminovat pořízením audiovizuálního záznamu, přesto je popis takto zaznamenaných skutečností důležitý, neboť kamerovým záznamem nikdy nelze zcela postihnout celkový dojem ze situace na místě činu a také hrozí jistá míra zkreslení související s kvalitou pořízeného záznamu. Ideální je jistě kombinace obojího.¹⁰⁰

⁹⁸ *Legendy kriminalistiky*. I. řada, 2. díl, Stodolovi II. TV, ČT2, 7. ledna 2023, 03.00. Dostupné také z: <https://www.ceskatelevize.cz/porady/10993853591-legendy-kriminalistiky/316292320130002/>

⁹⁹ *Legendy kriminalistiky*. II. řada, 8. díl, Okno. TV, ČT1, 9. srpna 2022, 00.55. Dostupné také z: <https://www.ceskatelevize.cz/porady/10993853591-legendy-kriminalistiky/318295350010008/>

¹⁰⁰ JAGER, Josef. *Kriminalistika: Místo činu*. Brno: Ministerstvo vnitra ČR, 1996. str. 22.

Při srovnávání jde o komparaci dvou nebo více objektů, kdy je hodnocena jejich povaha a společné znaky. Jde především o to určit, které ze stop, nástrojů a jiných předmětů, nacházejících se na místě činu, mohou mít charakter důkazu.¹⁰¹ Rovněž je důležité srovnávání různých myšlenkových pochodů, závěrů a domněnek, které souvisí s modelováním mechanismu události a tvorbou kriminalistických a vyšetřovacích verzí. Ty bývají založené na částečném poznání materiální situace, na jehož základě dochází k předpokladu určitého vývoje události. Právě různé myšlenkové pochody umožňují odhalení dalších stop trestného činu a jeho pachatele. Ve výsledku by měl zůstat jediný myšlenkový model, který se co nejvíce blíží objektivní situaci na místě činu.¹⁰²

Využitím experimentu je možné objektivně zjistit mechanismus události, způsob vzniku některých stop nebo negativních okolností na místě činu, a pochopit tak celkový průběh objasňované události.¹⁰³ Zároveň se však nejedná o vyšetřovací pokus. Účelem experimentální metody je objasnění některých skutečností při ohledání, které mohou vést k zajištění dalších stop a lepšímu pochopení některých aspektů zkoumané události.¹⁰⁴ V souvislosti s experimentem lze zmínit např. výše uvedenou kauzu „orlických vrahů“. Kriminalisté tehdy nevěděli, kde přesně hledat těla obětí. Z výpovědí věděli jen to, že vrazi je hází v sudech do Orlické přehrady. Postupně vyloučili, že by je do vody házeli přímo z přehrady, a tak se přesunuli na Žďákovský most. Oblast pod Žďákovským mostem však byla na prohledání značně rozsáhlá a ve spojení s hloubkou a říčním proudem by bylo nalezení sudů téměř nemožné. Vytipováním nejpravděpodobnějšího místa (přibližně ve středu mostu), ze kterého mohli pachatelé sudy házet, a následným provedením experimentu, však dokázali tuto oblast zúžit. Experiment spočíval ve shození lanem upevněného sudu přímo do vody pod mostem, čímž byli kriminalisté schopni určit přibližnou polohu sudů na dně přehrady. To také nakonec vedlo k nalezení sudů s těly obětí a k prokázání spáchaných vražd.¹⁰⁵

Analýza a syntéza jsou základními elementy procesu myšlení a svým významem jsou pro ohledání zásadní. Analýza jednotlivých objektů a změn na

¹⁰¹ JAGER, Josef. *Kriminalistika: Místo činu*. Brno: Ministerstvo vnitra ČR, 1996. str. 22.

¹⁰² CHMELÍK, Jan. *Místo činu a znalecké dokazování*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2005. ISBN 80-86898-42-3. str. 41.

¹⁰³ JAGER, Josef. *Kriminalistika: Místo činu*. Brno: Ministerstvo vnitra ČR, 1996. str. 22.

¹⁰⁴ CHMELÍK, Jan. *Místo činu a znalecké dokazování*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2005. ISBN 80-86898-42-3. str. 41.

¹⁰⁵ *Legendy kriminalistiky*. I. řada, 6. díl, Orlické vraždy. TV, ČT2, 21. ledna 2023, 02.45. Dostupné také z: <https://www.ceskatelevize.cz/porady/10993853591-legendy-kriminalistiky/316292320130006/>

místě činu spolu s jejich vzájemnými vztahy, umožňuje, společně s následnou syntézou zjištěných informací, pochopení průběhu a vzniku objasňované události, a jejich jednotlivých atributů. To má následně význam pro zvolení dalšího postupu při ohledání, neboť nejlepšího výsledku ohledání lze dosáhnout jen na základě správného myšlenkového modelování objasňované události.¹⁰⁶

3.6.3.2 Specifické metody

3.6.3.2.1 Kriminalisticko-technické metody

Mezi kriminalisticko-technické metody patří celá řada metod jako kriminalistická daktyloskopie, kriminalistická antropologie, kriminalistická trasologie, kriminalistická odorologie, kriminalistická chemie, kriminalistická balistika, kriminalistická pyrotechnika, kriminalistická fotografie a další. Využití těchto metod odráží pokrok současné vědy a techniky, proto se tyto metody s postupem času vyvíjejí a zdokonalují. K jejich realizaci se často využívají nejmodernější přístroje a technika jako mikroskopy, termovize, detektory kovů aj.¹⁰⁷ Uplatňují se poznatky o různých částech světelného spektra (např. využití ultrafialového světla při detekci stop spermatu), poznatky z biologie o vzhledu, zápachu a jiných vlastnostech, jež nabývají různé biologické materiály v různých podmínkách, poznatky z chemie, kdy některé chemické látky slouží k odhalení přítomnosti lidského materiálu, povýstřelových zplodin apod.

3.6.3.2.2 Kriminalisticko-taktické metody

Kriminalisticko-taktické metody se svými názvy často shodují s úkony dle trestního řádu a v podstatě tvoří jejich základ. Jiné kriminalisticko-technické metody jsou zase podstatné pro stanovení dalších postupů při objasňování události. Jedná se o metody jako výslech, znalecké zkoumání, prověrka výpovědi na místě, kriminalistická prohlídka, kriminalistické verze, rekognice, kriminalistický experiment apod. Z hlediska ohledání místa činu jsou významné především metody výslechu, znaleckého zkoumání, kriminalistické prohlídky a prověrky výpovědi na místě.¹⁰⁸

¹⁰⁶ CHMELÍK, Jan. *Místo činu a znalecké dokazování*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2005. ISBN 80-86898-42-3. str. 42.

¹⁰⁷ JAGER, Josef. *Kriminalistika: Místo činu*. Brno: Ministerstvo vnitra ČR, 1996. str. 23.

¹⁰⁸ JAGER, Josef. *Kriminalistika: Místo činu*. Brno: Ministerstvo vnitra ČR, 1996. str. 23-24.

Výslechem osob, jež byly přítomny objasňované události, lze získat informace potřebné pro úspěšné ohledání místa činu. Na základě takových informací je možné utvořit si představu o rozsahu místa činu nebo usoudit, na která místa a na které objekty se má subjekt provádějící ohledání zaměřit. Rovněž lze výslechem ověřit informace již známé z probíhajícího ohledání nebo z přijatého podnětu k ohledání. Metoda výslechu souvisí se skutečností, že odraz určité události se promítá nejen v materiálním prostředí v podobě stop, ale rovněž ve vědomí (svědků, poškozeného ale i dalších osob, včetně pachatele).¹⁰⁹

Možnost přibrání znalce k ohledání je dána v § 105 odst. 1 trestního řádu, je-li třeba k objasnění skutečností významných pro trestní řízení a vyžaduje-li to složitost posuzované otázky. V § 113 trestního řádu je dále uvedeno, že k ohledání se znalec zpravidla přibere. V praxi se ohledání nejčastěji účastní soudní lékař, ale podle povahy události se ho mohou zúčastnit i experti z nejrůznějších jiných odvětví, je-li jich třeba ke konzultaci nebo odbornému vyjádření.¹¹⁰

Kriminalistická prohlídka umožňuje vyhledávání předpokládaných konkrétních stop a ukrytých objektů na základě předchozího důvodného podezření.¹¹¹ V souvislosti s místem činu je významná především domovní prohlídka, kterou je oprávněn nařídít předseda senátu a v přípravném řízení soudce (na návrh státního zástupce). Pomocí domovní prohlídky je možné ohledat místa, kde jsou ukryty věci nebo jiné důkazy vztahující se k objasňované události.¹¹²

Prověrka výpovědi na místě může být buď počátečním úkonem, kdy slouží ke konkretizaci místa činu, k odhalení dosud neznámých skutečností, skrytých předmětů, mrtvoly apod., což vede k jejich následnému ohledání, nebo může být prováděna jako součást vyšetřování.¹¹³ Osoba vypovídá přímo na místě, popisuje průběh události nebo ho demonstruje např. na figurantovi. Při výpovědi je vypovídající pozorován, často i za přítomnosti znalců z různých oborů, kteří hodnotí reálnost jeho výpovědi.¹¹⁴

¹⁰⁹ JAGER, Josef. *Kriminalistika: Místo činu*. Brno: Ministerstvo vnitra ČR, 1996. str. 24.

¹¹⁰ JAGER, Josef. *Kriminalistika: Místo činu*. Brno: Ministerstvo vnitra ČR, 1996. str. 24.

¹¹¹ SVOBODA, Ivo. a kol. *Kriminalistika*. Ostrava: Key Publishing, 2016. ISBN 978-80-7418-259-4. str. 33.

¹¹² JAGER, Josef. *Kriminalistika: Místo činu*. Brno: Ministerstvo vnitra ČR, 1996. str. 24.

¹¹³ JAGER, Josef. *Kriminalistika: Místo činu*. Brno: Ministerstvo vnitra ČR, 1996. str. 24.

¹¹⁴ SVOBODA, Ivo. a kol. *Kriminalistika*. Ostrava: Key Publishing, 2016. ISBN 978-80-7418-259-4. str. 34.

3.6.3.2.3 Vlastní metody ohledání

Vlastní metody ohledání se vztahují k ohledání jako takovému. Jedná se o taktické postupy, které se uplatňují při ohledání místa činu a jsou rozdílné podle charakteru místa činu i charakteru objasňované události. Jejich součástí jsou výše uvedené metody obecné i specifické, jejichž užitím se zajišťují, dokumentují a fixují stopy i celková materiální situace na místě činu. Mezi vlastní metody ohledání patří:¹¹⁵

- statická a dynamická metoda ohledání
- uzlová metoda ohledání
- frontální, spirálová a rajonová metoda ohledání
- metoda postupu ohledání po trase pachatele

Statická metoda ohledání je založena na tom, že místo činu se ponechá beze změn, ve stavu, v jakém bylo na začátku ohledání. Mrtvola, předměty a jiné objekty se ponechají v poloze, ve které byly nalezeny, vše se podrobně popíše a zdokumentuje. Touto metodou je možné zachytit materiální situaci na místě činu ve stavu nejvíce se blížícímu konečné struktuře ohledávaných objektů.¹¹⁶

Dynamická metoda ohledání spočívá v aktivním ohledání místa činu, s předměty se již může volně hýbat, podrobit je důkladnějšímu ohledání apod.¹¹⁷ Z logických důvodů se k dynamické metodě přistoupí zpravidla až po užití metody statické, neboť aktivní ohledání místa činu před důkladným zdokumentováním situace v okamžiku před ohledáním, by vedlo ke ztrátě cenných informací a mohlo by ohrozit jeho výsledek.

Při uzlové metodě ohledání jsou nejprve staticky ohledána místa s výskytem většího množství kriminalisticky relevantních stop. Vlastnosti předmětů, jejich stav, rozměry a vzájemné postavení, ale i další podstatné skutečnosti jsou fixovány a pečlivě zdokumentovány. Až následně se využívá metoda dynamická, kdy jsou jednotlivé objekty podrobeny důkladnějšímu ohledání a je s nimi manipulováno. Této metody se využívá především u rozsáhlejších míst činu, kde hrozí, že by mohlo dojít k degradaci některých stop ještě před jejich zajištěním a fixací.¹¹⁸

Frontální metoda ohledání je rovněž vhodná u rozlehlých míst činu a v terénu. Ohledání probíhá v řadě, z jedné strany prostoru na druhou (v podobě

¹¹⁵ JAGER, Josef. *Kriminalistika: Místo činu*. Brno: Ministerstvo vnitra ČR, 1996. str. 24-26.

¹¹⁶ JAGER, Josef. *Kriminalistika: Místo činu*. Brno: Ministerstvo vnitra ČR, 1996. str. 25.

¹¹⁷ JAGER, Josef. *Kriminalistika: Místo činu*. Brno: Ministerstvo vnitra ČR, 1996. str. 25.

¹¹⁸ JAGER, Josef. *Kriminalistika: Místo činu*. Brno: Ministerstvo vnitra ČR, 1996. str. 25.

rojnice), vyžaduje však vysoký počet osob. S vývojem moderní techniky je tento způsob stále častěji nahrazován užitím technických prostředků (např. drony nebo vrtulník s termovizí apod.).¹¹⁹ Příkladem může být premiérové nasazení policejního dronu BRUS (bezpilotní rotorový univerzální systém) při výbuchu muničního skladu ve Vrběticích na podzim roku 2014, který zároveň pomáhal pyrotechnikům se sběrem a likvidací munice.¹²⁰

Spirálová metoda ohledání je buď excentrická, kdy se s ohledáním začíná uprostřed místa činu a po spirále se pokračuje k jeho okraji, nebo je koncentrická, kdy se postupuje po spirále od okraje místa činu, k jeho středu. Středem místa činu bývá zpravidla nejdůležitější ohledávaný objekt na místě činu.¹²¹

Další metodou vhodnou pro ohledání rozsáhlejších míst činu je metoda rajonová. Jejím principem je rozdělení místa činu podle přirozených hranic, jako jsou potoky, silnice, kraj lesa apod. Takto rozdělené místo se pak systematicky ohledává podle jednotlivých úseků.¹²²

Při metodě postupu ohledání po trase pachatele se subjekt, provádějící ohledání, pohybuje po místě činu tak, jak se pohyboval pachatel. To mu umožní, aby si lépe představil vývoj celé události a může ho to navést ke zjištění dalších takticky hodnotných informací.¹²³

Je však možné prohledávat také paprskovitě od středu nebo v kruhu (např. po směru hodinových ručiček). Zvolená metoda a směr ohledání místa činu bude vždy záležet na charakteru místa činu, okolních podmínkách, dostupné technice a počtu osob dostupných pro provedení ohledání. Uvedené metody budou vhodné především pro ohledání místa činu ve venkovních prostorech. Při ohledání místa činu v domě nebo v bytě bude zpravidla vhodně začít od dveří, okna nebo jiného vstupu a pokračovat podél stěn po obvodu místnosti. Následně se ohledává její střed a je-li to třeba, i strop.¹²⁴

¹¹⁹ CHMELÍK, Jan a Michaela BERVIDOVÁ. *Teoretické základy místa činu, znalecké činnosti a aplikační praxe*. Praha: Vysoká škola finanční a správní, 2021. EUPress. ISBN 978-80-7408-222-1. str. 47.

¹²⁰ Vojenský technický ústav vyvinul nový dron. Pomůže záchranářům i policii. *Hospodářské noviny (HN.cz)* [online]. Economia, 2015 [cit. 2023-03-31]. Dostupné z: <https://domaci.hn.cz/c1-63549720-vojensky-technicky-ustav-vyvinul-novy-dron-pomuze-zachranarum-i-policii>

¹²¹ CHMELÍK, Jan a Michaela BERVIDOVÁ. *Teoretické základy místa činu, znalecké činnosti a aplikační praxe*. Praha: Vysoká škola finanční a správní, 2021. EUPress. ISBN 978-80-7408-222-1. str. 47.

¹²² JAGER, Josef. *Kriminalistika: Místo činu*. Brno: Ministerstvo vnitra ČR, 1996. str. 25.

¹²³ JAGER, Josef. *Kriminalistika: Místo činu*. Brno: Ministerstvo vnitra ČR, 1996. str. 26.

¹²⁴ NĚMEC, Miroslav. *Výbrané problémy kriminalistické taktiky*. Praha: Armex, 1994. str. 35.

3.6.4 Vlastní ohledání místa činu

Vlastní ohledání místa činu v podstatě spočívá v použití jednotlivých metod ohledání místa činu v konkrétní situaci. Ohledání místa činu provádí výjezdová skupina, a jejím příjezdem na místo činu tedy ohledání začíná. Základní složení výjezdové skupiny tvoří vyšetřovatel, kriminalistický technik a detektiv. Podle charakteru události jsou před výjezdem na místo příbráni i další členové. Zejména vedoucí výjezdové skupiny si po příjezdu na místo činu obstarává základní informace od policistů a jiných přítomných osob. Zjišťuje, jaká opatření byla provedena, k jakým změnám na místě při nich došlo, co se na místě nejspíš událo, kdy se na místo činu dostavili policisté a kdo byl události přítomen. Je-li to potřebné, zajistí provedení dalších neodkladných úkonů, které doposud nezajistili policisté v rámci prvotních úkonů na místě činu.¹²⁵ Vlastní postup při ohledání místa činu se pak dělí na tři fáze.

1. Orientační ohledání místa činu. Na základě informací, získaných po příjezdu na místo činu, vedoucí výjezdové skupiny organizuje další činnosti na místě činu a přiděluje jednotlivé úkoly členům výjezdové skupiny. Proveďte se obhlídka místa činu, určí se hranice ohledání a stanoví se jeho postup a jeho výchozí bod. Při organizaci a určení postupu je třeba brát v potaz, o jaký druh trestné činnosti se jedná.¹²⁶ Jde-li například o násilný trestný čin a je-li pravděpodobné, že pachatel se stále může nacházet poblíž a být ozbrojený, je třeba dbát zvýšené opatrnosti (např. psův od se služebním psem, nasazený na pachovou stopu pachatele vraždy). Je také třeba zohlednit okolní podmínky (rozsah místa činu, počasí, viditelnost, denní dobu apod.) a uzpůsobit ohledání silám a prostředkům, které jsou k dispozici, popř. zažádat o další. V rámci orientačního ohledání se zvažuje, zda je třeba provést některé úkony bezprostředně, ještě, než se přistoupí k detailnímu ohledání. Jedná se zejména o nasazení služebního psa, zajištění pachových stop a mikrostop apod.¹²⁷ Dále se měří jednotlivé objekty, zaznamenává se jejich vzájemné postavení, vnější stav a vzhled.

¹²⁵ CHMELÍK, Jan. *Místo činu a znalecké dokazování*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2005. ISBN 80-86898-42-3. str. 52-53.

¹²⁶ JAGER, Josef. *Kriminalistika: Místo činu*. Brno: Ministerstvo vnitra ČR, 1996. str. 26-27.

¹²⁷ JAGER, Josef. *Kriminalistika: Místo činu*. Brno: Ministerstvo vnitra ČR, 1996. str. 27.

Nalezené stopy se označují čísly a provádí se kompletní fotodokumentace místa činu v původním stavu.¹²⁸

2. Detailní ohledání místa činu. Při druhé fázi dochází k detailnímu ohledání místa činu i jednotlivých objektů, které se na něm nacházejí. Využívá se veškerých metod, potřebných ke zjištění stop a charakteru události. S předměty je již možné volně manipulovat a důkladněji je prohlédnout. Je možné například převrátit mrtvolu, otevírat zásuvky, odsouvat nábytek, provádět testy na přítomnost krve a jiného biologického materiálu apod. I v průběhu této fáze je prováděna důkladná fotodokumentace.
3. Závěrečná fáze ohledání. Po skončení ohledání místa činu i jednotlivých objektů se kontroluje úplnost ohledání a vyhodnocují se jeho výsledky. Provádí se balení stop a příprava pro jejich odeslání na expertizu. Je možné zajistit určité objekty, které pro svou povahu (třeba nadměrné rozměry) není možné z místa činu odvézt. V určitých případech je možné na jistou dobu zajistit místo činu pro případ, že by bylo třeba provést doplňující ohledání. Informace relevantní pro další objasňování se předávají policejním orgánům.¹²⁹ Policisté provádějící operativní šetření tak mohou například dopadnout pachatele na základě jeho popisu, specifických vlastností apod., nebo mohou alespoň podniknout opatření k jeho zadržení (dopravní uzávěry aj.). Součástí závěrečné fáze ohledání je také sepsání protokolu o ohledání, o případném použití služebního psa a jeho výsledku. Vypracovávají se náčrty, schémata a plány místa činu a jeho okolí.¹³⁰

3.6.5 Specifika ohledání místa činu některých kategorií kriminálních deliktů

Zásady pro ohledání místa činu, upravené trestním řádem a kriminalistickou teorií, platí při každém ohledání místa činu. Přesto jsou jistá specifika, kterými se odlišují ohledání místa činu u jednotlivých kategorií kriminálních deliktů. Kategorizace kriminálních deliktů má svůj význam z hlediska taktiky. Již v průběhu

¹²⁸ KONRÁD, Zdeněk, Viktor PORADA, Jiří STRAUS a Jaroslav SUCHÁNEK. *Kriminalistika: kriminalistická taktika a metodiky vyšetřování*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2015. ISBN 978-80-7380-547-0. str. 55.

¹²⁹ JAGER, Josef. *Kriminalistika: Místo činu*. Brno: Ministerstvo vnitra ČR, 1996. str. 30.

¹³⁰ MUSIL, Jan, Zdeněk KONRÁD a Jaroslav SUCHÁNEK. *Kriminalistika. 2., přeprac. a dopl. vyd.* Praha: C.H. Beck, 2004. ISBN 80-7179-878-9. str. 324.

ohledání je například možné hodnotit situaci na místě, a podle toho se při ohledání zaměřit na konkrétní předměty nebo stopy a na jejich cílené vyhledávání.¹³¹

3.6.5.1 Ohledání místa činu násilných kriminálních deliktů

Pro tuto skupinu kriminálních deliktů je typické, že v naprosté většině případů přichází pachatel do styku s poškozeným. Ohledání se nezaměřuje pouze na místo, kde byl čin spáchán, ale rovněž na místa, kde se pachatel k činu připravoval, kde na oběť cíhal, kde zahlazoval stopy nebo kde ukryl věci, mající souvislost s trestnou činností. Na takových místech se věnuje zvýšená pozornost stopám a objektům, které by mohly mít vztah k identitě pachatele, vypovídat o činnosti pachatele i oběti na místě činu, o způsobu jednání pachatele a jeho motivu. Především se budou zjišťovat stopy daktyloskopické, biologické, mechanoskopické a trasologické.¹³²

Při ohledání objektů (věcí, mrtvoly apod.) je třeba zjišťovat, zda místo nálezu je rovněž místem činu, nebo zda byl čin spáchán na místě jiném a objekt byl na místo dopraven až později. V případě ohledávání poškozené osoby (popřípadě mrtvoly), se věnuje pozornost také jejímu oděvu, na kterém mohly ulpět mikrostopy, biologický materiál a jiné stopy, mající hodnotu pro odhalení pachatele a objasnění činu. U ohledání mrtvoly je vhodné zajistit přítomnost znalce z oboru soudního lékařství, zároveň je však nutné vyvarovat se předčasných závěrů o smrti osoby a případně jí poskytnout první pomoc. Současně s ohledáním místa činu je třeba prověřovat i podezřelé osoby, které se v okolí místa činu pohybují.¹³³

3.6.5.2 Ohledání místa činu mravnostních kriminálních deliktů

Specifika této trestné činnosti jsou v mnohém shodná se skupinou předchozí, tedy násilnými trestnými činy.¹³⁴ Typickým příkladem mravnostní trestné činnosti je znásilnění, u kterého je věnována zvýšená pozornost místu, kde k němu došlo (zajišťuje se biologický materiál, hledají se známky zápasu apod.) a zároveň se pátrá po místě, kde pachatel na svou oběť vyčkával (tam se mohou nacházet např. trasologické stopy pachatele). Při znásilnění ve venkovních prostorách se zajišťují také vzorky okolního prostředí (zeminy, jehličí, prachu

¹³¹ JAGER, Josef. *Kriminalistika: Místo činu*. Brno: Ministerstvo vnitra ČR, 1996. str. 30-31.

¹³² JAGER, Josef. *Kriminalistika: Místo činu*. Brno: Ministerstvo vnitra ČR, 1996. str. 31.

¹³³ JAGER, Josef. *Kriminalistika: Místo činu*. Brno: Ministerstvo vnitra ČR, 1996. str. 31.

¹³⁴ JAGER, Josef. *Kriminalistika: Místo činu*. Brno: Ministerstvo vnitra ČR, 1996. str. 31.

apod.). Případně je možné, že se zajistí důkazy, svědčící o tom, že znásilnění bylo poškozenou osobou pouze předstíráno.¹³⁵ Rovněž u mravnostní trestné činnosti je velmi důležité provádět kontrolu podezřelých osob v bezprostředním okolí místa činu, při níž se vychází z počátečních informací o popisu pachatele.¹³⁶

3.6.5.3 Ohledání místa činu krádeží vloupáním

Při vloupání je typické, že pachatel násilím překonává překážku, která je určena k ochraně různých, především majetkových, hodnot. Při tom nezbytně zanechává na místě činu řadu nejrůznějších stop. Tyto stopy se nejčastěji nacházejí na přístupových cestách a vstupech do objektu, na dveřích, oknech, trezoru apod. Jedná se nejčastěji o stopy mechanické, daktyloskopické a trasologické. Časté jsou také stopy pachové nebo biologické (např. krev, když se pachatel zraní při snaze o překonání překážky). Zároveň je třeba věnovat pozornost možným negativním okolnostem, neboť u této skupiny kriminálních deliktů je jejich výskyt zdaleka nejčastější (zejména se jedná o fingované krádeže, ale účelem fingovaného vloupání může být i snaha o zakrytí závažnější trestné činnosti).¹³⁷

3.6.5.4 Ohledání místa požáru nebo výbuchu

Ohledání místa činu lze v případech požárů nebo výbuchů rozdělit na dvě fáze – předběžnou prohlídku a vlastní ohledání. Předběžná prohlídka spočívá v identifikaci hořícího objektu, zjišťování rozsahu požáru a získávání dalších informací využitelných při vlastním ohledání. Především se dbá na to, aby příslušníci hasičského záchranného sboru, případně též zdravotnické záchranné služby, mohli nerušeně plnit své úkoly. Kriminální, za součinnosti ostatních policistů, pozorují bezprostřední reakce přítomných osob a podezřelé osoby kontrolují. Teprve po ukončení hasebních prací přichází na řadu vlastní ohledání místa činu.¹³⁸

Při vlastním ohledání místa požáru se, kromě běžných postupů, pátrá po kriminálním ohnisku požáru, po jeho zdroji a příčině. Pozornost se tak věnuje nejrůznějším mechanismům, elektrickým rozvodům a zařízením, schopným způsobit požár (např. zkratem elektrického obvodu). Na místě se hledají prostředky,

¹³⁵ CHMELÍK, Jan. *Místo činu a znalecké dokazování*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2005. ISBN 80-86898-42-3. str. 67.

¹³⁶ JAGER, Josef. *Kriminalistika: Místo činu*. Brno: Ministerstvo vnitra ČR, 1996. str. 31.

¹³⁷ JAGER, Josef. *Kriminalistika: Místo činu*. Brno: Ministerstvo vnitra ČR, 1996. str. 31-32.

¹³⁸ JAGER, Josef. *Kriminalistika: Místo činu*. Brno: Ministerstvo vnitra ČR, 1996. str. 32.

kterých bylo k založení nebo rozšíření požáru využito a které požár nedokázal zlikvidovat. Účelem ohledání je také zjištění rozsahu majetkových škod a počtu případných ztrát na lidských životech. K ohledání se zpravidla přibere příslušný expert z oboru, který má pravděpodobně souvislost se vznikem požáru (např. elektrotechnik nebo pyrotechnik). Kromě kriminalistického ohniska se rozeznává také tzv. laické ohnisko požáru, kterým je místo, kde požár dosahoval největší intenzity a kde byl nejvíce patrný. Toto místo bývá ve většině případů odlišné od místa jeho vzniku, a je tak nutné mezi nimi rozlišovat.¹³⁹

3.6.6 Ohledání místa činu z hlediska trestního práva

Ohledání není jen kriminalistická metoda, jak je popsáno výše. Jedná se o procesní úkon, upravený v § 113 odst. 1 trestního řádu. Ten stanoví, že ohledání se provádí, pokud je třeba přímým pozorováním objasnit skutečnosti významné pro trestní řízení. Dále uvádí, že se k ohledání zpravidla přibere znalec. Možnost přibrání znalce vyplývá již z § 105 odst. 1 trestního řádu. Ten stanoví, že přítomnost znalce si vyžádá orgán činný v trestním řízení, je-li znalec třeba k objasnění skutečností významných pro trestní řízení a vyžaduje-li to složitost posuzované otázky.

Znalcem je odborník v konkrétním oboru, který je zapsán v seznamu znalců, vedeném Ministerstvem spravedlnosti na základě zákona č. 254/2019 Sb., o znalcích, znaleckých kancelářích a znaleckých ústavech. Znalec může být přizván k ohledání jako expert, k poskytnutí odborného vyjádření, nebo přímo jako znalec. Postavení znalce mu náleží, jen pokud je zároveň pověřen vypracováním znaleckého posudku. Pokud jím pověřen není, může se ohledání účastnit také v postavení konzultanta dle § 157 odst. 3 trestního řádu. Využití odborné pomoci konzultanta může policejní orgán nebo státní zástupce v závažných a skutkově složitých věcech, pokud jim samotným schází potřebné odborné znalosti ke správnému posouzení situace nebo jiných skutečností při objasňování události na místě činu. Ty by měl mít právě konzultant přizvaný k ohledání, který může příslušný orgán navést na správnou cestu a pomoci jim k objasnění události. Ve zmíněném ustanovení je rovněž uvedeno, že na vyloučení konzultanta se přiměřeně použijí ustanovení o vyloučení znalce z podání znaleckého posudku. Je logické, že

¹³⁹ CHMELÍK, Jan. *Místo činu a znalecké dokazování*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2005. ISBN 80-86898-42-3. str. 79-80.

osoba, která napomáhá při objasňování nemůže v daném případě zároveň vypracovávat odborné vyjádření nebo znalecký posudek, když je nevyhnutelně na místě pochybnost o její nestrannosti.

Znalec se rovněž nemůže ve svém posudku opírat o zjištění, která sám, z vlastní iniciativy učinil na místě činu. Je-li k vypracování posudku třeba doplnit nebo prověřit určité skutečnosti, musí znalec navrhnout příslušnému orgánu činnému v trestním řízení, aby provedl ohledání ve smyslu § 113 trestního řádu.¹⁴⁰

Z § 113 odst. 2 trestního řádu pak vyplývá povinnost sepsat o každém ohledání protokol, jehož náležitosti jsou upraveny v § 55 trestního řádu. Dle § 89 odst. 2 trestního řádu má ohledání povahu důkazního prostředku. Zároveň je jedním z úkonů, které mají charakter neodkladného a neopakovatelného úkonu podle § 160 odst. 4 trestního řádu a které mohou být prováděny ještě před zahájením trestního stíhání.

¹⁴⁰ Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČSR z 29. 3. 1983 sp. zn. 1 Tz 12/83

4. Místo činu a jeho důkazní význam

Význam místa činu v dokazování nespočívá v tom, že by snad místo činu samotné sloužilo jako důkaz. Na místě činu se však nachází převážná část stop, které následně, v průběhu trestního řízení, povahy důkazů nabývají. Z § 89 odst. 2 trestního řádu vyplývá, že za důkaz můžeme považovat vše, co může sloužit k objasnění věci. To platí i o stopách, nalezených na místě činu, u nichž se prokáže spojitost s objasňovanou událostí.

Důkazní hodnotu mají také jednotlivé procesní úkony, které se k místu činu vážou (např. ohledání, jemuž se podrobně věnuje předchozí kapitola), resp. protokoly o jejich provedení. Význam místa činu tak spočívá v jeho informativním potenciálu pro objasnění věci, neboť se na něm odráží průběh celé události, vlastnosti pachatele a vlastnosti věci, jež ke spáchání trestného činu použil. Zároveň je na něm možné ověřit různé vyšetřovací verze a skutečnosti získané během dalšího objasňování věci (např. z výpovědí svědků a dalších osob).

4.1 Stopy na místě činu

Místo činu je materiálním prostředím, ve kterém se odráží objasňovaná událost, v podobě změn – stop. Při každé kriminalisticky relevantní události stopy zákonitě vznikají. Skutečnost, že působení objektů na místě činu se vzájemně odráží v okolním prostředí, ale i na nich samotných, je předpokladem pro tvrzení, že každou událost lze objasnit a zjistit o ní objektivní pravdu v průběhu trestního řízení. K tomu je zapotřebí, aby byly stopy nalezeny, správně vyhodnoceny a na základě toho byla prokázána jejich souvislost s objasňovanou událostí. Zákonitosti vzniku stop jsou závislé na momentálních podmínkách. Uchování stop je možné jen po určitou dobu, kdy postupem času ztrácejí svou informativní hodnotu a nakonec zanikají. Stopy mohou zaniknout působením nejrůznějších vlivů atmosférických, fyzikálních, biologických nebo chemických, úmyslnou ale i neúmyslnou činností osob, nebo již jen z podstaty jejich hmotného nositele, který postupem času podléhá změnám.¹⁴¹

¹⁴¹ MUSIL, Jan. *Úvod do kriminalistiky*. 3. nezm. vyd. Praha: Policejní akademie České republiky, 1999. ISBN 80-7251-019-3. str. 75.

4.1.1 Kriminalistické stopy

Stopy, které mají souvislost s kriminalisticky relevantní událostí, existují alespoň od jejich vzniku do jejich zajištění a lze je zkoumat současnými kriminalistickými metodami, se nazývají „kriminalistické stopy“.¹⁴² Často se stává, že se na místě činu nacházejí stopy, které nemají se spácháním trestného činu souvislost, nebo stopy, u nichž je o existenci této souvislosti pochybnost. Takovými stopami bývají třeba nedopalky cigaret, daktyloskopické otisky, otisky bot apod. Jindy se zdá souvislost s daným případem naopak zcela očividná (rozsypané sklo poblíž rozbité výlohy, nůž ležící v blízkosti mrtvoly apod.). Platí zásada, že na místě činu se vyhledávají a zajišťují veškeré stopy a až následně, jejich zkoumáním a posuzováním, se dojde k závěru, zda se vztahují k danému trestnému činu, nebo jsou irelevantní. Provádět restriktivní výběr stop přímo na místě činu by bylo riskantní a nezodpovědné.¹⁴³

Existuje celá řada způsobů, jak kriminalistické stopy dělit, tato rozdělení však mají z hlediska kriminalistické praxe jen omezený význam (především jde o to, kteří příslušní specialisté se jimi budou zabývat), zejména proto, že nalezené stopy nelze ignorovat jen z důvodu, že nejsou kriminalistickou teorií zahrnuty do některého dělicího systému.¹⁴⁴ Základní kategorizace spočívá v jejich dělení na dvě skupiny, a to stopy materiální a stopy paměťové. Rozdíl mezi těmito skupinami je v jejich vzniku. Paměťové stopy vznikají ve vědomí člověka, kdežto materiální stopy vznikají na nejrůznějších objektech živých i neživých.¹⁴⁵

4.1.1.1 Paměťové stopy

Paměťové stopy vznikají vnímáním okolního světa prostřednictvím jednotlivých smyslů a jejich uchováním v paměti konkrétní osoby. Lze je dělit na paměťové stopy zrakové, sluchové, hmatové, čichové a chuťové. V kriminalistické praxi je nejčastější výskyt stop zrakových a sluchových. Stopy vzniklé dalšími smysly nebývají tak obvyklé (hmat přichází v úvahu nejčastěji u nevidomých osob,

¹⁴² BRUNOVÁ, Markéta. *Dokazování trestné činnosti: s využitím kriminalistických stop a identifikace*. Praha: Vysoká škola finanční a správní, 2019. EUpress. ISBN 978-80-7408-196-5. str. 7.

¹⁴³ MUSIL, Jan, Zdeněk KONRÁD a Jaroslav SUCHÁNEK. *Kriminalistika*. 2., přeprac. a dopl. vyd. Praha: C.H. Beck, 2004. ISBN 80-7179-878-9. str. 77.

¹⁴⁴ MUSIL, Jan, Zdeněk KONRÁD a Jaroslav SUCHÁNEK. *Kriminalistika*. 2., přeprac. a dopl. vyd. Praha: C.H. Beck, 2004. ISBN 80-7179-878-9. str. 81.

¹⁴⁵ STRAUS, Jiří a kol. *Úvod do kriminalistiky*. 3., rozš. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2012. ISBN 978-80-7380-367-4. str. 87.

vzhledem k jejich výrazně citlivějšímu vnímání, čichu se využije pro posouzení zápachu různých hořících materiálů, při nálezů tlející mrtvoly apod., chuti se může využít pro rozpoznání neobvyklých jídel nebo nápojů). Paměťové stopy však vznikají i u zvířat. Jejich využití je znát především v oblasti odorologie, kde se užívá psů k pachové identifikaci osob.¹⁴⁶

Proces vzniku paměťových stop stále nejsme schopni dostatečně exaktně vysvětlit. Člověk, zpravidla nevěnuje neustálou pozornost dění okolo sebe, a tak si v paměti uchovává především vjemy, které nějakým způsobem zaujaly jeho pozornost. Může se tak stát, že určitý člověk sice vnímal skutečnost, podstatnou pro trestní řízení, přesto si ji není schopen vybavit, protože mu v daném okamžiku nepřišla důležitá. Příkladem může být vzhled osoby, kterou míjí na ulici, nebo barva projíždějícího automobilu. Zásadní vliv na paměťové stopy mají vlastnosti osoby, která je uchovává ve své paměti. Jde o schopnost vnímat, udržet stopy v paměti, vybavit si je a reprodukovat informace v nich uložené. Další podstatnou vlastností paměťových stop je, že nevznikají bezprostředně po vjemu, ale až po nějaké době. To je znát především v případech amnézií, kdy si osoba není schopna vybavit situaci bezprostředně předcházející nebo následující po kriminalisticky relevantní události (např. při mozkovém poranění způsobeném při dopravní nehodě). Nevýhodou paměťových stop je, že jejich obsah není možné zjistit, pokud konkrétní osoba odmítá nebo není schopna spolupracovat a jejich obsah projevit navenek. Také platí, že pokud daná osoba zemře, paměťové stopy v její paměti jsou nenávratně ztraceny.¹⁴⁷

Význam paměťových stop pro dokazování spočívá především ve výsledku osob, v jejichž paměti jsou stopy uchovány. Výsledkem je důkazní prostředek ve formě výpovědi.

4.1.1.2 Materiální stopy

Materiálními stopami jsou veškeré kriminalisticky relevantní stopy vytvořené jinde než v lidském vědomí. Ty lze dále dělit dle různých kritérií. Základním dělením, které pojme takřka všechny myslitelné materiální stopy, je jejich dělení do těchto následujících skupin:

¹⁴⁶ STRAUS, Jiří a kol. *Úvod do kriminalistiky*. 3., rozš. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2012. ISBN 978-80-7380-367-4. str. 87.

¹⁴⁷ STRAUS, Jiří a kol. *Úvod do kriminalistiky*. 3., rozš. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2012. ISBN 978-80-7380-367-4. str. 87-88.

- stopy, které jsou odrazem vnější struktury objektu, jež je vytvořil (daktyloskopické, balistické, mechanoskopické apod.),
- stopy, které jsou odrazem vnitřní struktury objektu, jež je vytvořil (biologické, chemické, defektoskopické apod.),
- stopy, které jsou odrazem funkčních a dynamických vlastností objektu, jež je vytvořil (stopy ručního písma, hlasu a chůze),
- Stopy, které obsahují sdruženou informaci (stopy, které svou povahou spadají alespoň do dvou z předchozích skupin – ruční písmo psané inkoustem, otisk prstu tvořený krví).¹⁴⁸

Materiální stopy lze dále dělit např. podle změn, které při jejich vzniku nastaly. Takto lze materiální stopy dělit na:

- stopy vstřícné,
- stopy plošné a objemové (plastické),
- stopy statické a dynamické,
- stopy periferní (obrysové),
- stopy oddělení (části od celku).¹⁴⁹

Stopy vstřícné odrážejí vzájemné působení dvou objektů. Přestože jejich vymezení v podstatě odpovídá teoretickému výkladu o vzniku kriminalistických stop, jejich výskyt je v praxi velmi omezený. Současné kriminalistické metody a prostředky jsou totiž zpravidla schopny vyhodnotit pouze jednosměrné působení a působení druhého objektu obvykle nesplňuje předpoklady k tomu, aby mělo charakter kriminalistické stopy. Vstřícné stopy se vyskytují například při dopravních nehodách, kdy na automobilech navzájem ulpí úlomky nátěru, skla nebo jiných částí.¹⁵⁰

Stopy plošné a objemové lze odlišit podle toho, zda objekt, který stopu vytváří, deformuje objekt, na kterém se stopa odráží, nebo ne. Plošné stopy se projeví na druhém objektu v podobě daktyloskopických stop, skvrn, otisků pneumatik apod. na pevných podkladech, zdánlivě ve dvourozměrném prostoru – ploše. Druhý objekt tak není nijak deformován, nemění svůj tvar, nedochází k jeho promáčknutí apod. V případech objemových stop objekt naopak mění svůj tvar

¹⁴⁸ STRAUS, Jiří a kol. *Úvod do kriminalistiky*. 3., rozš. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2012. ISBN 978-80-7380-367-4. str. 90-91.

¹⁴⁹ MUSIL, Jan, Zdeněk KONRÁD a Jaroslav SUCHÁNEK. *Kriminalistika*. 2., přeprac. a dopl. vyd. Praha: C.H. Beck, 2004. ISBN 80-7179-878-9. str. 83-87.

¹⁵⁰ STRAUS, Jiří a kol. *Úvod do kriminalistiky*. 3., rozš. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2012. ISBN 978-80-7380-367-4. str. 92.

a dochází k jeho plastické deformaci. Jedná se o většinu stop mechanoskopických a balistických.¹⁵¹

Stopy statické a dynamické lze odlišit podle pohybu objektu, který stopu vytvořil, vůči objektu, na němž se stopa projevila. Je-li takový pohyb minimální, jedná se o stopy statické. U těch dále rozlišujeme stopy vzniklé navrstvením a stopy vzniklé odvrstvením, s ohledem na to, zda byla na objekt nějaká hmota (např. krev) přenesena, nebo naopak byla z tohoto objektu odstraněna.¹⁵² Stopy dynamické vznikají, pokud se objekty pohybují vůči sobě navzájem a dochází k pronikání jednoho do struktury druhého. Jedná se především o stopy mechanoskopické a balistické, různé rýhy, stopy sešinutí a stopy zhmoždění.¹⁵³

Stopy periferní jsou zdrojem informací o tvaru nebo půdorysu objektu, který je vytvořil. Nejčastěji jde o stopy plošné a statické, které vznikají při přemístění nejrůznějších objektů, kdy na místě, odkud byly přemístěny zanechávají zřetelný náznak jejich původního umístění.¹⁵⁴ Může jít o místo, na zaprášené polici, ze které byla sejmuta např. kniha, suché místo, ze kterého lze usuzovat, že na něm donedávna stál automobil nebo třeba prostor se zažloutlým trávníkem, svědčící o tom, že na něm po delší dobu stál určitý objekt apod.

Stopy oddělení umožňují přiřazení části určitého objektu k jeho zbytku, nebo sestavení celku z jeho jednotlivých částí. Tím lze prokázat, že části patří k sobě a původně tvořili jeden předmět.¹⁵⁵ Může jít třeba o střepy nalezené na místě činu, z nichž lze složit původní předmět (např. sklenici nebo vázu), o skartované dokumenty nebo úlomky nejrůznějších předmětů použitých ke spáchání trestného činu. Pokud jsou na místě činu nalezeny jen některé části původního celku, povede to ke snaze nalézt i jejich zbytek a dosud nalezené části poslouží k jeho identifikaci. Může jít třeba o situaci, kdy se v těle oběti zlomí ostří nože, které pak poslouží kriminalistům k jeho druhové identifikaci. To jim umožní v průběhu jednotlivých vyšetřovacích úkonů po takovém noži pátrat, a po jeho případném nálezů spojit jeho držitele se spáchaným trestným činem.

¹⁵¹ STRAUS, Jiří a kol. *Úvod do kriminalistiky*. 3., rozš. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2012. ISBN 978-80-7380-367-4. str. 92-93.

¹⁵² STRAUS, Jiří a kol. *Úvod do kriminalistiky*. 3., rozš. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2012. ISBN 978-80-7380-367-4. str. 93.

¹⁵³ MUSIL, Jan, Zdeněk KONRÁD a Jaroslav SUCHÁNEK. *Kriminalistika*. 2., přeprac. a dopl. vyd. Praha: C.H. Beck, 2004. ISBN 80-7179-878-9. str. 86.

¹⁵⁴ STRAUS, Jiří a kol. *Úvod do kriminalistiky*. 3., rozš. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2012. ISBN 978-80-7380-367-4. str. 93.

¹⁵⁵ MUSIL, Jan, Zdeněk KONRÁD a Jaroslav SUCHÁNEK. *Kriminalistika*. 2., přeprac. a dopl. vyd. Praha: C.H. Beck, 2004. ISBN 80-7179-878-9. str. 87.

4.1.1.3 Mikrostopy

Mikrostopy představují specifickou skupinu kriminalistických stop. Jedná se o materiální stopy, „*kteřé pro své nepatrné geometrické rozměry, malé množství hmoty, nízkou koncentraci na nebo v nositeli, malou změnu ve struktuře nositele nebo malý odraz funkčních a dynamických vlastností jsou prostým okem slabě viditelné nebo neviditelné a pro účely vyhledávání nebo fixace nebo zajišťování nebo zkoumání nebo vyhodnocování vyžadují použití současných špičkových metod a prostředků*“.¹⁵⁶ Jsou charakteristické tím, že jejich zanechání je pachatelem těžko ovlivnitelné a jejich zaházení takřka nemožné.¹⁵⁷ Může se jednat o nejrůznější částice nepatrných rozměrů – titěrné úlomky skla, textilní vlákna, části kožního epitelu, povýstřelové zplodiny apod.

Jejich odlišení od „klasických“ materiálních stop spočívá právě v pohyblivé hranici, která je závislá na schopnosti efektivně stopy využívat pouze s pomocí prvotřídních kriminalistických metod a prostředků. Tato hranice není neměnná, ale odvíjí se od okamžité situace v době zjišťování stop a od úrovně vědy a techniky, včetně způsobů jejich aplikace. Efektivní práci s mikrostopami tak může provádět jen špičkově vybavené pracoviště disponující kvalifikovanými zaměstnanci.¹⁵⁸

Vznik mikrostop je stejný jako vznik ostatních materiálních stop. I tyto vznikají vzájemným působením (nejčastěji kontaktem) dvou nebo více objektů, které se odrazí na hmotném nositeli stop. Na rozdíl od „klasických“ materiálních stop jsou však daleko citlivější na nejrůznější vlivy, což se projevuje i v jejich trvanlivosti. Ta je různá a liší se v závislosti na jejich charakteru. Rozeznáváme tak stopy velmi stálé, které mohou za optimálních podmínek zůstat neměnné i po řadu let (např. sklo, kovy, plasty nebo textilie), stopy relativně stálé, jejichž degradace je poměrně rychlá, a musí tak být podrobeny zkoumání během relativně krátké doby, jinak hrozí jejich zánik (biologické materiály, části potravin apod.) a stopy zcela nestálé, jež je nutné zkoumat v rozmezí přibližně jednoho dne, neboť proces jejich změny a zániku je velmi rychlý (jedná se např. o silně těkavé látky).¹⁵⁹

¹⁵⁶ SUCHÁNEK, Jaroslav. *Kriminalistika: kriminalistickotechnické metody a prostředky*. 2. upr. vyd. Praha: Policejní akademie České republiky, 1999. ISBN 80-7251-014-2. str. 242.

¹⁵⁷ SVOBODA, Ivo. a kol. *Kriminalistika*. Ostrava: Key Publishing, 2016. ISBN 978-80-7418-259-4. str. 37.

¹⁵⁸ MUSIL, Jan, Zdeněk KONRÁD a Jaroslav SUCHÁNEK. *Kriminalistika*. 2., přeprac. a dopl. vyd. Praha: C.H. Beck, 2004. ISBN 80-7179-878-9. str. 87.

¹⁵⁹ MUSIL, Jan, Zdeněk KONRÁD a Jaroslav SUCHÁNEK. *Kriminalistika*. 2., přeprac. a dopl. vyd. Praha: C.H. Beck, 2004. ISBN 80-7179-878-9. str. 89.

Dělení mikroskop je možné i na základě mnoha dalších kritérií. Běžným rozdělením je například dělení mikrostop na stopy nanášené jednostranně a stopy nanášené kontaktně. Rozdíl spočívá v tom, že jednostranně nanášené mikrostopy se v důsledku nejrůznějších podmínek zachytily na zkoumaném objektu a ulpěly na něm (např. částičky uhelného prachu, které ulpí na pracovním oděvu). Takové stopy často vypovídají o okolním prostředí. Zato kontaktní mikrostopy, jak už napovídá sám jejich název, vznikají vzájemným fyzickým kontaktem dvou nebo více objektů. Při takovém kontaktu dochází k vzájemnému přenášení částic z jednoho objektu na druhý. Příkladem je přenášení textilních vláken při kontaktu oděvu s čalouněním křesla, do kterého se osoba posadila. Textilní vlákna se přenesou jak z oděvu na křeslo, tak z křesla na oděv, který má dotyčná osoba na sobě.¹⁶⁰

4.2 Procesní úkony spojené s místem činu

Kromě již zmíněného ohledání má místo činu význam i pro jiné procesní úkony v rámci trestního řízení. Jedná se především o vyšetřovací pokus, rekonstrukci a prověrku na místě, tedy některé ze zvláštních metod dokazování dle trestního řádu, které lze rovněž považovat za specifické metody kriminalistické praktické činnosti. Protokoly o těchto úkonech jsou listinnými důkazy podle § 112 odst. 2 trestního řádu.

Význam těchto zvláštních metod dokazování dokládá i fakt, že před novelou trestního řádu, provedenou zákonem č. 265/2001 Sb., trestní řád neobsahoval jejich právní úpravu. Vyšetřovací pokus a rekonstrukce byly do té doby připouštěny judikaturou jako zvláštní druhy ohledání.¹⁶¹ Prověrka na místě nebyla do té doby vymezena dokonce ani judikaturou a v praxi byla vnímána jako kombinace výslechu, ohledání, rekonstrukce, vyšetřovacího pokusu a rekonstrukce. Jejich časté provádění v rámci vyšetřování si však v zájmu právní jistoty vyžádalo jejich začlenění do právní úpravy.¹⁶²

¹⁶⁰ STRAUS, Jiří a kol. *Úvod do kriminalistiky*. 3., rozš. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2012. ISBN 978-80-7380-367-4. str. 96.

¹⁶¹ Stanovisko Nejvyššího soudu ze dne 10. 10. 1985, sp. zn. Tpj 160/85

¹⁶² FENYK, Jaroslav, Tomáš GRIVNA a Dagmar CÍSAŘOVÁ. *Trestní právo procesní*. 6., aktualiz. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2015. ISBN 978-80-7478-750-8. str. 398-399.

4.2.1 Vyšetřovací pokus

Vyšetřovací pokus, upravený v § 104c trestního řádu, je procesním úkonem, spočívajícím v pozorování jevů relevantních pro trestní řízení v uměle vytvořených nebo obměňovaných podmínkách. Tím je možné upřesnit některé již zjištěné skutečnosti a ověřit jejich reálnost, popřípadě zjistit skutečnosti nové. Vyšetřovací pokus se provádí za účelem ověření, zda se konkrétní událost mohla odehrát konkrétním způsobem a za konkrétních podmínek (časových, místních, povětrnostních apod.). Potřeba prověřit určité skutečnosti bude zejména v případě, kdy si jednotlivé důkazy (např. výpovědi svědků, obviněného a poškozeného) navzájem odporují, nebo nejsou ve shodě s reálnou situací zjištěnou na místě činu, a tyto rozpory nelze odstranit jinak (např. opětovným výslechem osob, znaleckým posudkem apod.). Významnou roli mají podmínky, jež na místě (činu, ale i jiném kriminalisticky relevantním místě) panovaly v okamžiku, kdy došlo k posuzované skutečnosti.¹⁶³

Vyšetřovacím pokusem ověřujeme skutečnosti vnímatelné lidskými smysly. Zjišťovat lze například to, zda mohl svědek určitou skutečnost slyšet s ohledem na vzdálenost, projíždějící vlak apod., nebo jestli mohl určitý jev spatřit vzhledem k světelným podmínkám, zda mohl pozorovat událost z místa, které uvedl ve své výpovědi apod. Provéřit však lze i různé mechanismy události, chemické, technické a jiné procesy, které mají význam pro trestní řízení. Ověřovanou skutečností tak může být například poloha mrtvoly po pádu z výšky a její vzdálenost od objektu, ze kterého spadla (byla vystrčena nebo shozena), rychlost automobilu, které bylo třeba ke vzniku určitého následku, nebo zda je určitý proces schopen uskutečnit člověk sám, nebo musel být proveden za účasti jiné osoby.

Učebnicovými příklady vyšetřovacích pokusů jsou pokusy uskutečněné v rámci vyšetřování případu z července roku 1994. V lese bylo tehdy nalezeno ohořelé lidské tělo, zavěšené na stromě za ruce, spoutané za hlavou kovovými pouty. Zároveň bylo pitvou prokázáno, že poškozený zemřel na udušení pobytém v nedýchatelných prostorách (s největší pravděpodobností měl přes hlavu přetažený igelitový pytel nebo tašku, utáženou v oblasti krku). Vyšetřování pracovalo s mnoha kriminalistickými verzemi, které byly postupně vyvraceny, až se nakonec jevilo nejpravděpodobnějším, že šlo o sebevraždu. Vyšetřovací pokus

¹⁶³ ŠÁMAL, Pavel. a kol. *Trestní řád: komentář*. 7., dopl. a přeprac. vyd. Praha: C.H. Beck, 2013. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-465-0. str. 1553.

měl prokázat, zda mohl poškozený provést činnosti (tj. zapálení hromady dřeva, vyšplhání ke stromu, přetažení igelitového sáčku přes hlavu, upoutání ke stromu a odhození klíče) sám a zároveň v čase, než se vznícená hromada dřeva plně rozhoří. Pro zjištění doby, potřebné k provedení činností, byl proveden samostatný vyšetřovací pokus, kde byl poškozený nahrazen uhynulým vepřem. Dalším vyšetřovacím pokusem bylo prokázáno, že (při vyšetřování předpokládaná) skupina tří osob by nebyla schopna poškozeného do konečné polohy na stromě dostat. Čas měření byl ukončen po 2 hodinách a 40 minutách.¹⁶⁴¹⁶⁵

Účastníky vyšetřovacího pokusu lze dělit na přímé účastníky, nepřímé účastníky a pomocné osoby. Mezi přímé účastníky vyšetřovacího pokusu patří orgány činné v trestním řízení a osoby, které přímo provádějí jednotlivé pokusy, nebo osoby, jejichž výpovědi jsou pokusem prověřovány. Těmi mohou být svědci, poškození nebo obvinění, za předpokladu, že v souladu s trestním řádem svou účast na vyšetřovacím pokusu neodmítnou. Účast těchto osob je však pouze fakultativní a vyšetřovací pokus lze provést i v jejich nepřítomnosti. To ovšem neplatí, jsou-li předmětem vyšetřovacího pokusu jejich osobní vlastnosti, které logicky nelze poznávat bez jejich přímé účasti. Dle § 104c odst. 4 trestního řádu však nelze k účasti na vyšetřovacím pokusu podezřelého, obviněného, poškozeného ani svědka, který má právo odepřít výpověď, žádným způsobem nutit. V případě, že se vyšetřovací pokus koná bez jejich přítomnosti, jsou tyto osoby nahrazeny pokusnými osobami a figuranty. Těmi jsou osoby s co možná nejpodobnějšími vlastnostmi, relevantními pro výsledek vyšetřovacího pokusu, jako u osob, které zastupují. Nepřímými účastníky vyšetřovacího pokusu mohou být osoby, které se ho účastní jako odborníci (znalci a jiní experti) nebo z důvodu zajištění jeho objektivnosti a zákonnosti (osoba neúčastněná na věci nebo obhájce obviněného). Pomocné osoby zajišťují nerušený průběh vyšetřovacího pokusu. Jedná se například o ostrahu obviněného nebo osoby, které dokumentují průběh vyšetřovacího pokusu.¹⁶⁶

¹⁶⁴ KONRÁD, Zdeněk, Viktor PORADA, Jiří STRAUS a Jaroslav SUCHÁNEK. *Kriminalistika: kriminalistická taktika a metodiky vyšetřování*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2015. ISBN 978-80-7380-547-0. str. 110-115.

¹⁶⁵ *Legendy kriminalistiky*. III. řada, 8. díl, Shořelý oběšenec. TV, ČT1, 14. listopadu 2022, 22.05. Dostupné také z: <https://www.ceskatelevize.cz/porady/10993853591-legendy-kriminalistiky/320295350060008/>

¹⁶⁶ KONRÁD, Zdeněk, Viktor PORADA, Jiří STRAUS a Jaroslav SUCHÁNEK. *Kriminalistika: kriminalistická taktika a metodiky vyšetřování*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2015. ISBN 978-80-7380-547-0. str. 105-106.

Pro hodnověrný výsledek vyšetřovacího pokusu je důležité, aby došlo k adekvátní shodě s původními podmínkami. Není nutné, aby byly zachovány veškeré podmínky, pouze takové, které mají přímý vliv na průběh a výsledek pokusu. Při hodnocení výsledků je nutné rozlišovat mezi výsledky pokusu a závěry, které z těchto výsledků vyplývají. Výsledek pokusu může být buď negativní (např. není možné, aby si určité zranění způsobil člověk sám) nebo pozitivní (např. je možné, aby člověk z určitého místa viděl tvrzenou skutečnost). Z těchto výsledků pak vyplyne závěr, který může být buď kategorický (např. výsledkem pokusu je, že z určitého místa není objektivně možné určitou skutečnost vidět, závěrem bude, že svědek z daného místa tvrzenou skutečnost neviděl) nebo možný (např. výsledkem pokusu je, že z určitého místa je objektivně možné určitou skutečnost vidět, závěrem tedy bude, že svědek ji vidět mohl).¹⁶⁷ To, že závěrem, plynoucím z vyšetřovacího pokusu, je možnost tvrzené skutečnosti, ještě neznamena nutnost její existence. Možné závěry je nutné podpořit dalšími zjištěnými důkazy, a až v kombinaci s nimi mohou nabýt důkazního významu.¹⁶⁸

Průběh vyšetřovacího pokusu i jeho výsledek musí být náležitě zdokumentovány. Stejně jako u jiných úkonů trestního řízení, je i zde povinnost orgánu činného v trestním řízení sepsat o vyšetřovacím pokusu protokol, jehož náležitosti jsou upraveny v § 55 odst. 1 (obecné náležitosti) a 3 (zvláštní náležitosti) trestního řádu. K jeho doplnění je vhodné průběh a výsledky vyšetřovacího pokusu dokumentovat videozáznamem nebo jinými vhodnými prostředky.¹⁶⁹

4.2.2 Rekonstrukce

Rekonstrukce, upravená v § 104d trestního řádu, spočívá v obnovení situace nebo skutkových okolností, za kterých byl spáchán konkrétní trestný čin, nebo které mají k tomuto trestnému činu podstatný vztah. Prostřednictvím rekonstrukce má být zjištěna objektivní pravda na základě úplné shody skutečností se situací zjištěnou (a zdokumentovanou) na místě činu, ale i s jinak zjištěnými informacemi o průběhu objasňované události.

¹⁶⁷ SVOBODA, Ivo. a kol. *Kriminalistika*. Ostrava: Key Publishing, 2016. ISBN 978-80-7418-259-4. str. 335-338.

¹⁶⁸ KONRÁD, Zdeněk, Viktor PORADA, Jiří STRAUS a Jaroslav SUCHÁNEK. *Kriminalistika: kriminalistická taktika a metodiky vyšetřování*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2015. ISBN 978-80-7380-547-0. str. 109.

¹⁶⁹ KONRÁD, Zdeněk, Viktor PORADA, Jiří STRAUS a Jaroslav SUCHÁNEK. *Kriminalistika: kriminalistická taktika a metodiky vyšetřování*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2015. ISBN 978-80-7380-547-0. str. 109.

Při rekonstrukci se obnovují původní podmínky, celková situace na místě činu nebo jednotlivé dílčí situace a skutkové okolnosti. Probíhá zpravidla přímo na místě činu nebo na jiných místech, kde došlo ke skutečnostem důležitým pro objasnění události. Jedná se o obnovení celkové situace na místě činu, časové posloupnosti jednání pachatele a dalších osob přítomných při spáchání trestného činu, mechanismů průběhu události, způsobu užití zbraní, předmětů a jiných pomůcek ke spáchání posuzovaného jednání. Rekonstruovanou situaci hodnotí příslušný orgán činný v trestním řízení a vyvozuje z ní důkazní závěry. V praxi je běžné, že součástí rekonstrukce je i jeden nebo více vyšetřovacích pokusů.¹⁷⁰

Výjimečně je možné provádět rekonstrukci i na místě, které pouze zastupuje místo, kde k události došlo, např. z důvodu, že skutečné místo činu již zaniklo. Tak tomu bylo v případě vraždy, spáchané v listopadu roku 2007, v drážním domku nedaleko Nezamyslického nádraží na Prostějovsku. Při vyšetřování bylo přistoupeno k rekonstrukci průběhu trestného činu. Domek, ve kterém k vraždě došlo, však nechala obec mezitím zdemolovat. Rekonstrukce tak probíhala improvizovaně v otevřeném prostoru, který byl vymezen barevnými čarami, znázorňujícími půdorys původního drážního domku.¹⁷¹

Podstatou rekonstrukce je obnovení celkové situace za účelem prověření výpovědi (podezřelého, obviněného, poškozeného nebo svědka), nelze-li objasnění věci dosáhnout pomocí jiných provedených důkazů. Zkoumá se, zda k události mohlo dojít tak, jak dotyčný popisuje. Zároveň není vyloučeno zjištění nových skutečností (např. pochopení mechanismů vzniku a průběhu události), na rozdíl od vyšetřovacího pokusu však toto není jejím primárním (zákonným) účelem, ale spíše důsledkem prověření jednotlivých výpovědí. Uvedenému účelu odpovídá zákaz orgánům činným v trestním řízení, aby jakkoliv usměrňovali osobu, na základě jejíž výpovědi je daná událost rekonstruována. Nedodržení tohoto zákazu by mělo za následek zkreslení výsledků rekonstrukce a její nepoužitelnost jako důkazu v trestním řízení.¹⁷²

Také v případě rekonstrukce se jedná o úkon trestního řízení, o kterém je nutné sepsat protokol, splňující náležitosti dle § 55 odst. 1 a 3 trestního řádu.

¹⁷⁰ ŠÁMAL, Pavel. a kol. *Trestní řád: komentář*. 7., dopl. a přeprac. vyd. Praha: C.H. Beck, 2013. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-465-0. str. 1560.

¹⁷¹ *Legendy kriminalistiky*. II. řada, 9. díl, Vražda v nádražním domku. TV, ČT1, 29. srpna 2022, 01.25. Dostupné také z: <https://www.ceskatelevize.cz/porady/10993853591-legendy-kriminalistiky/318295350010009/>

¹⁷² ŠÁMAL, Pavel. a kol. *Trestní řád: komentář*. 7., dopl. a přeprac. vyd. Praha: C.H. Beck, 2013. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-465-0. str. 1561.

Dle § 104d odst. 2 trestního řádu dále platí, že „na postup při prověrce na místě se přiměřeně užití ustanovení o vyšetřovacím pokusu“. Tím je myšlen zejména okruh účastníků, možnost odmítnutí účasti některých z nich aj.

4.2.3 Prověrka na místě

Prověrku na místě upravuje § 104e trestního řádu. Jedná se o úkon, který se provádí za osobní přítomnosti podezřelého, obviněného nebo svědka, je-li třeba ověřit, doplnit nebo upřesnit údaje významné pro trestní řízení, které mají vztah k určitému místu. Místem se v tomto případě rozumí takové místo, kde se nachází nebo kde došlo ke skutečnostem významným pro trestní řízení, zejména místo, kde byl čin spáchán, nebo místo, kde jsou ukryty předměty a jiné věcné důkazy spojené s objasňovaným případem.

Podstata prověrky na místě spočívá v tom, že vyslechnutá osoba dobrovolně a z vlastní iniciativy označuje místa a objekty, jež mají spojitost s vyšetřovanou událostí. Na místě popisuje okolnosti, které mohou vést k objasnění vztahu mezi jednotlivými objekty a vyšetřovanou událostí, předvádí určité činnosti, které uvedla ve své výpovědi apod. Orgán činný v trestním řízení průběh prověrky pozoruje, dokumentuje a srovnává se skutečnostmi uvedenými ve výpovědi.¹⁷³

Účelem prověrky na místě je porovnání skutečností uvedených ve výpovědi vyslechnuté osoby se situací na konkrétním místě, ale i získání nových informací a opatření nových důkazů. Její smysl tedy spočívá v odstranění nepřesností a mezer v prověřované výpovědi a rovněž v posouzení její věrohodnosti. Prověrkou na místě tak lze zjistit, zda byla vyslýchaná osoba opravdu přítomna při spáchání trestného činu, zda ho spáchala sama (např. pokud se obviněný snaží krýt spolupachatele), zda má informace o něm pouze z doslechu nebo zda si je jen vymyslela. Za tím účelem se prověřuje, zda dané místo vůbec existuje, zjišťuje se předchozí znalost takového místa osobou, orientace osoby na místě a shoda skutečností uvedených v její výpovědi s reálnou situací na místě.¹⁷⁴

Prověrka na místě je úkonem odlišným od rekonstrukce a vyšetřovacího pokusu, se kterými tak není možné ji zaměňovat nebo ztotožňovat. Od rekonstrukce se odlišuje tím, že se nejedná o obnovení situace, ale o pouhé ověření a upřesnění

¹⁷³ ŠÁMAL, Pavel. a kol. *Trestní řád: komentář*. 7., dopl. a přeprac. vyd. Praha: C.H. Beck, 2013. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-465-0. str. 1563.

¹⁷⁴ ŠÁMAL, Pavel. a kol. *Trestní řád: komentář*. 7., dopl. a přeprac. vyd. Praha: C.H. Beck, 2013. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-465-0. str. 1564.

výpovědi konkrétní osoby. Jde tedy o úkon podstatně jednodušší a méně náročný na provedení, který se zaměřuje na ověření, doplnění či upřesnění zpravidla jen jedné nebo několika skutkových okolností.¹⁷⁵

Od vyšetřovacího pokusu se odlišuje především tím, že nemá experimentální povahu. Prověrka na místě si nevyžaduje obměňování podmínek k jejímu provedení a vzhledem k jejímu účelu by to ani nebylo vhodné. Prověrka na místě se provádí na místě, kde k události došlo, a zpravidla za obdobných podmínek, jaké tu byly v době, kdy se událost odehrála. Dalším rozdílem je, že u prověrky na místě je vždy vyžadována přítomnost vyslechnuté osoby, bez jejíž přítomnosti by tento vyšetřovací úkon postrádal smysl.¹⁷⁶

Rovněž o provedení prověrky na místě je třeba sepsat protokol, splňující náležitosti dle § 55 odst. 1 a 3 trestního řádu. Také zde platí přiměřené použití ustanovení o vyšetřovacím pokusu na postup při jejím provádění.

¹⁷⁵ ŠÁMAL, Pavel. a kol. *Trestní řád: komentář*. 7., dopl. a přeprac. vyd. Praha: C.H. Beck, 2013. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-465-0. str. 1564.

¹⁷⁶ ŠÁMAL, Pavel. a kol. *Trestní řád: komentář*. 7., dopl. a přeprac. vyd. Praha: C.H. Beck, 2013. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-465-0. str. 1564.

Závěr

Cílem této práce bylo objasnit pojem „místo činu“, což si vyžádalo jeho charakteristiku z více různých pohledů. V trestním právu je jím myšleno místo trestného činu, tedy místo, kde byl spáchán trestný čin, kde pachatel již naplnil skutkovou podstatu konkrétního trestného činu, a také místo, kde došlo nebo mělo dojít k následku. Z pohledu kriminalistiky je jeho vymezení o poznání komplikovanější. Místo činu chápe obecněji a považuje za něj každé místo s jistou mírou podezření, že čin na něm spáchaný byl protiprávní. Zároveň za místo činu považuje nejen místo, kde byl čin spáchan, ale i další místa s bezprostřední souvislostí k němu.

Toto dělení je důležité i z hlediska dalšího cíle této práce, kterým bylo objasnění významu místa činu pro trestní řízení. Z pohledu trestního práva je místo činu významné pro stanovení působnosti trestněprávních norem, posouzení místní příslušnosti soudů a od ní se odvíjející místní příslušnosti dalších orgánů činných v trestním řízení. Zároveň slouží jako zdroj důkazních prostředků a jsou na něm prováděny některé ze zvláštních metod dokazování. Uvedené kriminalistické pojetí místa činu v užším a širším vymezení má význam pro zajišťování stop a provádění jednotlivých procesních úkonů, kterým se podrobněji věnují třetí a čtvrtá kapitola.

Pro demonstraci významu některých pojmů a metod, užívaných v trestním právu a kriminalistice, byly uvedeny příklady z aplikační praxe. Především se jedná o případy známých vražd z prostředí české kriminalistiky, neboť se jedná o nejzávažnější trestnou činnost a význam jejího objasnění je všeobecně reflektován i laickou veřejností.

Pro komplexní zpracování zvoleného tématu by bylo možné se dále zaměřit na postupy a metody při vyhledávání a zajišťování kriminalistických stop na místě činu, tímto by se však práce stala více kriminalisticky zaměřenou. Také kapitulu o ohledání by bylo možné dále doplnit o podkapitulu o dokumentaci, již tak obsáhlá kapitola by však nabyla značného nepoměru vůči kapitolám ostatním.

Resumé

The aim of this thesis is to introduce the reader to the concept of "crime scene", to point out the different definitions of this concept in terms of criminology and criminal law and to clarify the importance of crime scene for criminal proceedings.

The crime scene serves as an essential source of criminalistic clues and physical evidence. It is also important for the determination of the scope of criminal law norms, the assessment of the local jurisdiction of the courts and the resulting local jurisdiction of other law enforcement agencies. In addition, the crime scene has another indisputable significance for evidence procedure. Some of the special methods of proof may be carried out at the crime scene.

The first chapter of this thesis deals with the basic characteristics of the term "crime scene" and its categorization according to various criteria. The second chapter focuses on the individual places that occur in criminalistic practice and their relation to each other. The third chapter describes crime scene examination as a criminalistic method consisting in direct observation, inspection, securing and evaluation of criminalistic traces and physical evidence. The importance of examination as a procedural act and means of evidence in criminal proceedings is also presented. The last chapter deals with the significance of the crime scene in evidence.

Zdroje

Seznam literatury

1. BRUNOVÁ, Markéta. *Dokazování trestné činnosti: s využitím kriminalistických stop a identifikace*. Praha: Vysoká škola finanční a správní, 2019. EUpress. ISBN 978-80-7408-196-5.
2. FENYK, Jaroslav, Tomáš GRIVNA a Dagmar CÍSAŘOVÁ. *Trestní právo procesní*. 6., aktualiz. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2015. ISBN 978-80-7478-750-8.
3. HEŘMÁNEK J. *Ohledání místa činu*. Praha: MV ČSSR, Kriminalistická knihovna, sv. 5, 1973.
4. CHMELÍK, Jan. *Místo činu a znalecké dokazování*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2005. ISBN 80-86898-42-3.
5. CHMELÍK, Jan. *Rukověť kriminalistiky*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2005. ISBN 80-86898-36-9.
6. CHMELÍK, Jan a Eduard BRUNA. *Dokazování v trestním řízení: trestněprávní a kriminalistické aspekty*. Praha: Vysoká škola finanční a správní, 2018. EUpress. ISBN 978-80-7408-175-0.
7. CHMELÍK, Jan a Michaela BERVIDOVÁ. *Teoretické základy místa činu, znalecké činnosti a aplikační praxe*. Praha: Vysoká škola finanční a správní, 2021. EUpress. ISBN 978-80-7408-222-1.
8. JAGER, Josef. *Kriminalistika: Místo činu*. Brno: Ministerstvo vnitra ČR, 1996.
9. JELÍNEK, Jiří. a kol. *Trestní právo hmotné: Obecná část, zvláštní část*. 8. aktualizované vydání. Praha: Leges, 2022. ISBN 978-80-7502-576-0.
10. KONRÁD, Zdeněk, Viktor PORADA, Jiří STRAUS a Jaroslav SUCHÁNEK. *Kriminalistika: kriminalistická taktika a metodiky vyšetřování*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2015. ISBN 978-80-7380-547-0.
11. MUSIL, Jan. *Úvod do kriminalistiky*. 3. nezm. vyd. Praha: Policejní akademie České republiky, 1999. ISBN 80-7251-019-3.
12. MUSIL, Jan, Zdeněk KONRÁD a Jaroslav SUCHÁNEK. *Kriminalistika*. 2., přeprac. a dopl. vyd. Praha: C.H. Beck, 2004. ISBN 80-7179-878-9.

13. NĚMEC, Miroslav. *Vybrané problémy kriminalistické taktiky*. Praha: Armex, 1994.
14. PORADA, Viktor. *Kriminalistika: technické, forenzní a kybernetické aspekty*. 2. aktualizované a rozšířené vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2019. ISBN 978-80-7380-741-2.
15. RAK, Roman. *Nejnovější metody primárního zajištění místa zásahu*. Karlovy Vary: Vysoká škola Karlovy Vary, 2015. ISBN 978-80-87236-26-0.
16. STRAUS, Jiří a kol. *Úvod do kriminalistiky*. 3., rozš. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2012. ISBN 978-80-7380-367-4.
17. SUCHÁNEK, Jaroslav. *Kriminalistika: kriminalistickotechnické metody a prostředky*. 2. upr. vyd. Praha: Policejní akademie České republiky, 1999. ISBN 80-7251-014-2.
18. SVOBODA, Ivo. a kol. *Kriminalistika*. Ostrava: Key Publishing, 2016. ISBN 978-80-7418-259-4.
19. ŠÁMAL, Pavel. a kol. *Trestní řád: komentář*. 7., dopl. a přeprac. vyd. Praha: C.H. Beck, 2013. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-465-0.

Internetové zdroje

1. Bojový řád jednotek požární ochrany (1. 1. 2018) - Hasičský záchranný sbor České republiky. Hasičský záchranný sbor České republiky [online]. Generální ředitelství Hasičského záchranného sboru ČR, © 2023 [cit. 2023-03-30]. Dostupné z: <https://www.hzscr.cz/clanek/bojovy-rad-jednotek-pozarni-ochrany-v-dokumentech-491249.aspx>
2. Fanoušci narušili zápas Baníku a Sparty. Policie zajistila sedm lidí. *Aktuálně.cz* [online]. Economia, 1999 – 2023 © [cit. 2023-03-31]. Dostupné z: <https://sport.aktualne.cz/fotbal/ceska-liga/fanousci-narusili-zapas-baniku-a-sparty-policie-zajistila-se/r~970c3a8ec02f11ed8c6f0cc47ab5f122/>
3. HZS Olomouckého kraje - Chování občana při mimořádné události. *Hasičský záchranný sbor České republiky* [online]. Generální ředitelství Hasičského záchranného sboru ČR, © 2023 [cit. 2023-03-25]. Dostupné z: <https://www.hzscr.cz/clanek/chovani-obcana-pri-mimoradne-udalosti.aspx>

4. Pátrání. *Celní správa ČR* [online]. Praha: Generální ředitelství cel, 2019 [cit. 2023-03-17]. Dostupné z: <https://www.celnisprava.cz/cz/kariera/Stranky/P%C3%A1tr%C3%A1n%C3%AD.aspx>
5. Požár v Českém Švýcarsku je uhašen. Hasiči předali správě parku poslední území. *Deník.cz* [online]. VLTAVA LABE MEDIA, 2022 [cit. 2023-03-17]. Dostupné z: <https://www.denik.cz/pozary/pozar-ceske-svycarsko-20220812.html>
6. Tisíce ryb v Bečvě otrávil kyanid, případ řeší kriminálka. *Olomoucký Deník.cz* [online]. VLTAVA LABE MEDIA, 2020 [cit. 2023-03-17]. Dostupné z: https://olomoucky.denik.cz/zpravy_region/ryby-otrava-becva-kyanid-kriminalka-20200924.html
7. VACULÍK, Radim. Orlické vraždy po třiceti letech. *Novinky.cz* [online]. 2021 [cit. 2023-03-17]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/clanek/zena-styl-orlicke-vrazdy-po-triceti-letech-40365000>
8. Vojenský technický ústav vyvinul nový dron. Pomůže záchranářům i policii. *Hospodářské noviny (HN.cz)* [online]. Economia, 2015 [cit. 2023-03-31]. Dostupné z: <https://domaci.hn.cz/c1-63549720-vojensky-technicky-ustav-vyvinul-novy-dron-pomuze-zachranarum-i-policii>

Televizní pořady

1. *Legendy kriminalistiky*. I. řada, 2. díl, Stodolovi II. TV, ČT2, 7. ledna 2023, 03.00. Dostupné také z: <https://www.ceskatelevize.cz/porady/10993853591-legendy-kriminalistiky/316292320130002/>
2. *Legendy kriminalistiky*. I. řada, 6. díl, Orlické vraždy. TV, ČT2, 21. ledna 2023, 02.45. Dostupné také z: <https://www.ceskatelevize.cz/porady/10993853591-legendy-kriminalistiky/316292320130006/>
3. *Legendy kriminalistiky*. II. řada, 8. díl, Okno. TV, ČT1, 9. srpna 2022, 00.55. Dostupné také z: <https://www.ceskatelevize.cz/porady/10993853591-legendy-kriminalistiky/318295350010008/>
4. *Legendy kriminalistiky*. II. řada, 9. díl, Vražda v nádražním domku. TV, ČT1, 29. srpna 2022, 01.25. Dostupné také z:

<https://www.ceskatelevize.cz/porady/10993853591-legendy-kriminalistiky/318295350010009/>

5. *Legedy kriminalistiky*. III. řada, 2. díl, Hledač pokladů. TV, ČT2, 17. března 2023, 04.25. Dostupné také z:
<https://www.ceskatelevize.cz/porady/10993853591-legendy-kriminalistiky/320295350060002/>
6. *Legedy kriminalistiky*. III. řada, 8. díl, Shořelý oběšenec. TV, ČT1, 14. listopadu 2022, 22.05. Dostupné také z:
<https://www.ceskatelevize.cz/porady/10993853591-legendy-kriminalistiky/320295350060008/>

Právní předpisy

1. Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů
2. Zákon č. 265/2001 Sb., kterým se mění zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony
3. Zákon č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů (zákon o soudnictví ve věcech mládeže), ve znění pozdějších předpisů
4. Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů
5. Zákon č. 254/2019 Sb., o znalcích, znaleckých kancelářích a znaleckých ústavech, ve znění pozdějších předpisů

Judikatura

1. Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČSSR ze dne 16. 7. 1980, sp. zn. Ndv 6/80 [R 2/1981 tr.]
2. Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČSR z 29. 3. 1983 sp. zn. 1 Tz 12/83
3. Stanovisko Nejvyššího soudu ze dne 10. 10. 1985, sp. zn. Tpj 160/85
4. Usnesení Nejvyššího soudu ČSSR z 18. prosince 1988, sp. zn. Ntdf 20/88 [R 35/1989 tr.]
5. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 15.04.2020, sp. zn. 11 Tdo 1358/2019